

-Araştırma Makalesi-

**Yürümek Bir Devrimdir:
Henry David Thoreau'nun Yürümeye Dair Felsefesi ile Heraklitos'un
Ateşe Atfettikleri Bağlamında The Way Filmi**

Bercesto Gülçin Özdemir*

Özet

Yürümek, filozoflarca ve düşünürlerce yüzyıllardır önem atfedilen bir edimdir. Doğa ile yakın bir bağlantı içinde olan yürüme edimi, insanın anlam arayışında ona sunduğu olanaklarla birlikte devrimci nitelikler taşımaktadır. *The Way* (Emilio Estevez, 2010) filmindeki baş karakter (Tom), oğlunun yürüyüş sırasında ölümü nedeniyle onun yarım kalan yürüyüşünü tamamlamak üzere yola çıkmaktadır. Henry David Thoreau'nun birçok eserinde yürümenin sarsıcı önemi ve devrimsel niteliği farklı bağlamlarla okurlara tekrar düşündürülmektedir. Bu çalışma, Thoreau'nun yürümeye dair felsefesini oluşturan söylemler çerçevesinde, doğanın insanla yakın ilişkiselliği, insanın yürürken hayatı anlamlandırma çabası gibi durumları ve bu durumlarla bağlantılı olguları, yolculuk kavramıyla birlikte sorgulamaya çalışmaktadır. Doğa felsefecilerinden Heraklitos'un ateş elementine atfettiği önem, bu sorgulamalar altında insanın varoluşunun doğaya içkinliği bağlamında çalışmanın çerçevesini çizmektedir. Heraklitos'un bakış açısıyla, ateşin doğada yarattığı dönüşüm ve devrimsel başkalaşım, yürümenin insan zihninde ve varoluşunda zuhur eden değişimleri anlamlandırmaktadır. Bu bağlamda, yürüme ediminin kendi içindeki diyalektiği ile birlikte film anlatısında odağa alınan konular diyalektik yöntemle analiz edilirken sonsuz düşünce gücünü veren felsefenin filmle ilişkiselliği de ortaya koyulmaktadır. Tom'un yürürken kendisiyle gerçekleştirdiği sorgulamalar ve izleyicinin zihninde gerçekleşen tüm tartışmalar, çalışmanın odağına aldığı yöntemin en temel söylemine okuyucuyu götürerek çalışmanın kendi içindeki diyalektiğini gerçekleştirmekte ve Sokrates'in "Bildiğim tek şey, hiçbir şey bilmediğimdir" söylemini yürüme edimi, yolculuk, doğa ve ateş elementiyle birlikte tekrar düşündürterek tartışmaya açmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yürümek, doğa, ateş, varoluş, diyalektik, film felsefesi.

*Doç. Dr. İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo Televizyon Sinema Bölümü, İstanbul, Türkiye.

E-mail: glcnzdmr.777@gmail.com

ORCID :0000-0002-3742-2739

DOI: 10.31122/sinefilozofi.1036117

Özdemir, B.G. (2022). Yürümek Bir Devrimdir: Henry David Thoreau'nun Yürümeye Dair Felsefesi ile Heraklitos'un Ateşe Atfettikleri Bağlamında The Way Filmi Analizi. Sinefilozofi Dergisi, Özel Sayı (4) 2022.

Geliş Tarihi: 13.12.2021

Kabul Tarihi: 20.08.2022

-Research Article-

Walking is a Revolution: The Way in the Context of Henry David Thoreau's Philosophy of Walking and Heraclitus' Attributes to Fire

Bercestte Gülçin Özdemir*

Abstract

Walking is an act that has been attached importance by philosophers and thinkers for centuries. Walking is in close connection with nature, and it has revolutionary qualities with the possibilities it offers to human beings in their search for meaning. Based on this framework and questionings, the monologues of the main character (Tom) in the movie The Way (Emilio Estevez, 2019), his dialogues with other characters, his relationality with the concepts of walking and journey in the distance he established with life, are discussed with the dialectical method Socrates based his questionings on. In many of the works of Henry David Thoreau, the shocking importance of walking is presented to readers in different contexts for them to think about it again. This study, within the framework of the discourses that constitute Thoreau's philosophy on walking, questions situations such as the close relationship of nature with human beings, the effort of humans to make sense of life while walking, and the facts related to these situations, together with the concept of journey. The importance attributed to the element of fire by Heraclitus, one of the natural philosophers, draws the framework of the study in the context of the immanence of human existence to nature under these questionings. With the questions it reveals and the ideas it discusses, the study allows other questions to be asked and provides the progress of the discussed ideas, and these ideas are presented with the answers that emerge. Thus, by accessing the existing questioning issues in the focus, the study provides an opportunity to reveal and discuss the issues in its focus. While applying this method, the study aims to return to the essence of speech, which constitutes the essence of the dialectical method, based on Socrates' sentence "I know that I know nothing", to reach this situation, and also to enable the development of questionings that emerge outside the study. Also, the questioning of Thoreau's thoughts on walking and nature and Heraclitus's thoughts on the element of fire with the dialectical method carries integrity and significance in itself.

Keywords: *Walking, nature, fire, existence, dialectic, film philosophy.*

*Assoc. Prof. Dr., İstanbul University, Faculty of Communication, Department of Radio Television and Cinema, İstanbul, Turkey

E-mail: glcnzdmr.777@gmail.com

ORCID :0000-0002-3742-2739

DOI: 10.31122/sinefilozofi.1036117

Özdemir, B.G. (2022). Yürümek Bir Devrimdir: Henry David Thoreau'nun Yürümeye Dair Felsefesi ile Heraklitos'un Ateşe Atfettikleri Bağlamında The Way Filmi Analizi. Sinefilozofi Dergisi, Özel Sayı (4) 2022.

Received: 13.12.2021

Accepted: 20.08.2022

Extended Abstract

Walking is an act that has been attached importance by philosophers and thinkers for centuries. Walking is in close connection with nature, and it has revolutionary qualities with the possibilities it offers to human beings in their search for meaning. In many of the works of Henry David Thoreau, the shocking importance of walking is presented to readers in different contexts for them to think about it again. This study, within the framework of the discourses that constitute Thoreau's philosophy on walking, questions situations such as the close relationship of nature with human beings, the effort of humans to make sense of life while walking, and the facts related to these situations, together with the concept of journey. Thoreau is a philosopher who thinks by walking for hours, and while attaching importance to nature, he emphasizes that the practice underlying understanding it is the act of walking. Thoreau defines walking as art and indicates that making sense of walking is a sign of genius. Thoreau wants to be with his body in his walks and says that he gets rid of his obligations to life in these walks. Mentioning that sometimes we may have difficulties in finding our way in nature, Thoreau shows walking as a symbol of the road taken in the inner and ideal world, which cannot be walked in the real world. This thought of Thoreau allows the walk in nature to be interpreted together with the walk in the mind and soul of the human being. In this context, the moments when we turn to ourselves while walking and the way and the act of walking in the role of the carrier of these moments are very important to Thoreau. The importance of walking in mental journeys is also indicated by the necessity of following the steps of humanity to examine works of history, art, and literature. Likewise, just as there are ideas that emerge as a result of mental journeys, the effect of walking in the creation of works becomes understandable with the pleasure and happiness of walking in nature. Thoreau mentions the inevitability of the effect of the mountain air that people take when they walk, which nourishes and inspires their souls (Thoreau, 2019, p. 5- 23). In the forest, in the mountains, in the wild nature, the human being goes through the process of making sense of the essence of nature before making sense of their existence, which is why nature creates most purely with principles, and therefore it is wild. For Thoreau, it is necessary to exist in nature to experience the details of life and enjoy life.

*The importance attributed to the element of fire by Heraclitus, one of the natural philosophers, draws the framework of the study in the context of the immanence of human existence to nature under these questionings. In his work *The Fragments*, Heraclitus conveys his thoughts on fire as "...even though gods are made of fire as Heraclitus believes, numbers as Pythagoras believes, and atoms as Epicurus says... some say that God comes from fire and Heraclitus is of this opinion" (Heraclitus, 2020, p. 21). Fire is the real basis of all beings, the unity of all opposites, and the unity in which all opposites dissolve. According to Heraclitus, *panta rei – everything flows –* is explained as his view. Therefore, you cannot bathe in the same river twice, when you enter the river for the second time, the river flows differently.*

*Based on this framework and questionings, the monologues of the main character in the movie *The Way* (Emilio Estevez, 2019), his dialogues with other characters, his relationality with the concepts of walking and journey in the distance he established with life, are discussed with the dialectical method Socrates based his questionings on. The Socratic method has worked to reveal their shallow and inconsistent understandings of others' concepts, but Socrates himself does not necessarily offer an adequate and coherent definition (Edgar, Sedgwick, 2007, p.111). Socrates knew that he knew nothing. Most of the time, it was interesting that he acted as if he was getting the result by receiving training from those around him. This method's attitude is expressed ironically. It is considered important for Socrates to think of starting from the most ordinary things by looking at trivial things and truths (Zeller, 2008, p. 168-169).*

With the questions it reveals and the ideas it discusses, the study allows other questions to be asked and provides the progress of the discussed ideas, and these ideas are presented with the answers

that emerge. Thus, by accessing the existing questioning issues in the focus, the study provides an opportunity to reveal and discuss the issues in its focus. While applying this method, the study aims to return to the essence of speech, which constitutes the essence of the dialectical method, based on Socrates' sentence "I know that I know nothing", to reach this situation, and also to enable the development of questionings that emerge outside the study. Also, the questioning of Thoreau's thoughts on walking and nature and Heraclitus's thoughts on the element of fire with the dialectical method carries integrity and significance in itself.

The progress of the dialectical method with questionings implies the endless thinking process of endless questions in the face of human existence. In this context, while the dialectic of the act of walking and the subjects focused in the film narrative are analyzed with the dialectical method, the relationality of philosophy, which gives the power of endless thought, to the film is also revealed.

Giriş

Doğa felsefecilerinin doğaya atfettiği önemle başlayan yürümenin felsefesi bu çalışmada. Toprakta gelip toprağa dönen insanın hikayesinin içinde doğa, bizim yaradılışımıza ait en önemli kavram. Doğayı tanımaya çalışmanın içinde yer alan en önemli edimlerden biri ise, yürümek. Yüzyıllardan beri, barış için, savaş için, düşünmek için, kendini tanımak için, kaçmak için, var olmak için, hayatı anlamak için, doğaya yakın olmak için, doğayı kutsamak için insanlar yürüdü. Bu yürüyüşler, bazen günlerce, bazen aylarca, bazen yıllarca sürdü. İki bacağımızı kullanarak gerçekleştirdiğimiz bu edimle insanoğlu devrimler yarattı, bu kadar basitti harekete geçmek, sadece yürüyerek başlayacaktı her şey. Yürümeye dair yazılmış edebi eserler, yürüme üzerine yazılmış felsefi kitaplar, çoğu yürümenin basit, sade, öz niteliğinin içinde bulunan ciddi, hakiki ve cesaret verici hissi anlatmaya çalıştılar yıllardır. Yürürken düşünme kanalları açılan birey hayatın anlam arayışındaki düşünen bir hayvana (zoon politikonon) dönüştü zaman zaman.

Felsefenin ortaya çıkışında doğanın filozoflar üzerindeki etkisi çok önemli bir rol oynamıştır. Keza bu etki kaçınılmaz bir durum olarak da görülebilir. Bir bebek dünyaya geldiğinde ilk önce nelere dikkat ediyor ve nelerle dünyayı algılamaya çalışıyorsa, felsefenin ortaya çıktığı dönemde de filozoflar öncelikle dünyayı oluşturan çevrenin özelliklerini algılamaya çalışmışlardır.

Ahmet Arslan, Antik Yunan'da felsefenin ortaya çıkışını anlattığı bölüme Thales'ten giriş yaparak anlatıma başlayacağını belirtir. İ.Ö. 6. yüzyılda Yunan dünyasında ortaya çıkan felsefenin bu coğrafyada neden ortaya çıktığının da önemine değinir. Farklı felsefe tarihçilerini referans alan Arslan, Yunan coğrafyasının toprak, iklim şartlarının önemli olduğuna değinilmesinden bahseder ve Yunan dininin belli dogmaları olan teolojiye sahip olmamasının altını çizer (Arslan, 2006, p. 47). Yunan coğrafyasına ait bu özellikler Yunan felsefenin sadece ortaya çıkışındaki etkili olan özellikler olarak değerlendirilmemeli, felsefenin gelişiminde ve birçok felsefi perspektifin ortaya çıkmasında da değerli olarak görülmelidir. Pek tabii ki Yunan devletinin bu dönemdeki siyasal ve sosyal tarihinin durumu da göz önünde bulundurulmalıdır. Arslan, Yunan dünyasında merkezi bir devlet yapısının olmamasının filozoflara özgürlük sağladığından bahseder, öyle ki yönetimle çatışmaya giren bir filozof, bulunduğu yeri terk edip başka bir şehir devletine geçerek fikirlerini orada sürdürmeye devam edebilmiştir (Arslan, 2006, p. 56). Bu durum, filozofların özgür düşünme süreçlerine olumlu etki yapmakla birlikte düşünce biçimlerinin gelişiminde de etkili olmuştur.

Yunan felsefesinin başlangıcı Milet Okulu ile başlamaktadır. İlk temsilcisi Aristoteles tarafından Thales (MÖ 625/4- 546/5) olarak belirtilmektedir (Arslan, 2006, p. 83). Her şeyin sudan oluştuğunu belirten Thales, Milet Okulu'nun diğer temsilcileri için örnek oluşturmuş

ve farklı düşüncelerin ortaya çıkmasına da ön ayak olmuştur. Thales'ten sonra düşüncelerini ortaya koyarak Yunan felsefesinin temelini atan ve felsefenin gelişimine ışık tutan felsefeciler, doğanın özünü anlamamıza yardımcı olurlar ve evrenle bağlantılılığımızda önemli rol oynarlar. Yürümenin felsefesinin içinde varolan doğaya yakın olma ve doğayı anlama, bireyin kendi benliğini doğa aracılığıyla anlamlandırma süreci açısından doğa felsefesine katkıları olmuş felsefecilerin temel söylemleri önemli hale gelmektedir. Bu bağlamda, Thales'ten sonra gelen ve doğa felsefesine önemli katkıları olan felsefecileri de değinmek gerekmektedir.

Anaksimandros, Thales gibi Milet'li, Thales'in öğrencisi ve halefi olan bir doğa felsefecisi olarak soyut kavramların temel ilkesini apeiron (sonsuz, sınırsız, belirsiz olan) olarak belirler ve nesnelerin başlangıcını apeiron olarak açıklar. Sonsuz kavramını açık olarak belirleyip bunu maddeye yükleyen Anaksimandros'tur. Her belli, belirli şey sonlu ve sınırlıdır, karşıtı ile sınırlanmıştır (Gökberk, 1993, p. 22). Anaksimenes ise Milet Okulu'nun üçüncü ve sonuncu düşünürüdür. Anaksimenes'e göre ilk madde havadır. Havanın yoğunlaşması ve gevşemesiyle, ateş meydana gelir, yoğunlaşmasıyla rüzgâr ve bulut oluşur, bulutlardan su, sudan toprak, yüksek yoğunlaşmayla da taşlar meydana gelir. Hava, özü nedeniyle hep kendisiyle aynı kalan maddedir (Gökberk, 1993, p. 24). Herakleitos ise (540- 480), Milet'e yakın Ephesos'ta doğmuştur. Ona göre evrenin temel maddesi ateştir. Heraklitos'un ateşe ilişkin düşünceleri *Fragmanlar'* da "...tanrılar Heraklitos'un inandığı gibi ateşten, Pythagoras'ın inandığı gibi sayılardan ve Epikuros'un söylediği gibi atomlardan meydana gelse de kimisi ise tanrının ateşten geldiğini söyler, Heraklitos da bu düşüncededir." şeklinde aktarılmaktadır (Heraklitos, 2020, p. 21). Ateş, bütün varolanların en gerçek temeli, bütün karşıtların birliğidir ve içinde bütün karşıtların eridiği birliktir. Herakleitos'a göre panta rei, her şey akar, onun görüşü olarak açıklanmaktadır. Bu nedenle, aynı ırmakta iki kez yıkanılmaz, ikinci kez ırmağa girdiğinizde ırmak bambaşka akmaktadır. Ancak bu değişme kuralsız değildir, belli bir düzen, belli bir ölçü ve belli bir yasaya göre değişim olur ve bu yasaya *Logos* adını vermektedir. Evrende egemen olan yasadır, düzen ve akıldır (Gökberk, 1993, p. 26). Xenophanes (aşağı yukarı 569- 477), Elea Okulu kurucusu olan Parmenides'in öğretmeni, filozof olmaktan çok din bakımından öğretici olarak nitelendirilen ancak Heraklitos'un çağdaşdır. Xenophanes, arınmış bir tanrı tasarımı sunmuştur. "Bir Tanrı vardır; bu, tanrılar ve insanların en ulusudur ne biçimi ne de düşünmesi bakımından ölümlülere benzer; bu tek Tanrı baştan aşağı ışıtmaz, baştan aşağı düşünmez: her şeyi düşünceleriyle hiç zahmetsiz yönetir." Bu tasarım tektanrıcılığa atılmış bir adım olarak yorumlanmaktadır. Anthropomorph (insani özelliklerin başka bir varlıkta betimlenmesi, nitelendirilmesi) tanrı görüşüyle mücadele antik çağın sonuna kadar devam etmiştir (Gökberk, 1993, p. 27). Parmenides (doğumu 540 dolayları), Elea'lı devlet adamıdır. Parmenides'e göre, Bir Varlık-Esti gar einai- dışındaki her şey yanılmazdır. Bir, Bir olan, kendi içinde kapalı, doğmamış, yok olmayacak, değişmez, bölünmez, yoğunlaşmaz, seyrekleşmezdir. Bunun karşıtı olan her görüş ise, var olmayanı var diye göstermek zorunda kalır, ancak olamaz. Bilginin amacı ve ödevi varolanı düşünmektir. Deney bırakılıp, salt düşünmeyle varlık üzerine düşünmek ve varolanın nitelikleri türetilmeye çalışılmıştır (Gökberk, 1993, p. 28- 29). Zenon (490- 430 dolayları), Aristoteles'e göre diyalektiği bulan kişidir. Zenon, Parmenides'in Bir Olan'ın varlığı öğretisine eleştirel yaklaşmıştır. Zenon'a göre, sonsuz bölünebilen bir uzay ve zamanı kabul etmenin insanları zorluklarla karşı karşıya getirmektedir (Gökberk, 1993, p. 29- 30). Zenon'un, Akhilleus paradoksu ve ok paradoksu, günümüzde hala hem filozoflar tarafından hem fizik teorisyenleri tarafından tartışılmakta, hareket ve zamana dair sorgulamaları gündeme getirmektedir. Pythagoras (580-500 arası), Orphik (bu kelime Orpheus'un isminden türemiştir) kültürün etkisinde kalan, matematik ve müzikle uğraşmış bir filozoftur. Pythagorasçılara göre, varlığın ana maddesi (arkhe) sayılardır. Pythagoras'tan önce öne sürülen ana maddeler; su, hava, ateş gibi maddi şeylerdir. Pythagorasçılarının sayısıyla, maddi olmayan bir şeyin varlıkların ilk nedeni, evrenin temeli yapılmakta olduğu

sanılabilir olarak değerlendirilmiştir (Gökberk, 1993, p. 32). Çok sayıdaki varlıklardan, uzay içindeki hareketin yardımıyla oluş ve değişim açıklanabilmiştir. Doğa felsefesinin başlıca düşünürlerinden Empeklodes'in, Leukippos'un, Demokritos'un, Anaksagoras'ın öğretilerinde temel madde (arkhe) görüşünde çokçu (pluralist) olarak açıklanmaktadır. Ana varlık bir tane değil, birçok olarak görülmektedir, deney dünyasındaki nesnelere, kendileri değişmeyen tözlerden birtakım hareketlerle meydana geldiği de belirtilmektedir (Gökberk, 1993, p. 33).

Anaksimenes, Pythagoras, Xsenophanes, Herakleitos, Parmenides, Zenon, Empedokles, Anaksagoras, Leukippos, Demokritos her biri için evrenin açıklamasının temelinde farklı elementler ve düşüncüler yatmaktadır. Su, hava, ateş, gibi elementlerin yanı sıra sayılarla, varlık kavramları, evrenin temelini oluşturanların ne olduğuna cevap arayan filozoflar ve düşünürler olarak içinde bulunduğumuz dünyayı kavramamızda insanlığa yol gösterici olmuştur. Ancak, tabii ki felsefe geliştikçe ve zihinsel sorgulamalar arttıkça evreni anlamlandırma ve algılama biçimimiz yüzyıllar içinde değişime uğramıştır. Fakat bu noktada önemle üzerinde durulması gereken, doğa felsefesine katkıda bulunan düşünürlerin evrenin anlaşılmasına çalışılmasında insanlık için önemli temel önermeler ortaya attıkları ve düşünce izleklerinin gelişiminde başlangıç noktasını oluşturduklarıdır.

Frédéric Gros, "Yunan bilge iyi bir yürüyüşçü müdür?" diye sorar. Sokrates'in sabahları erkenden dışarı çıkıp gymnasiuma ya da pazar yerine gittiğini, Aristoteles'in peripatosçu (gezenti) lakabını aynı alışkanlığa borçlu olduğunu, Epikürçülerin bahçelerinde gezinerek sohbet ettiklerini belirtir. Gerçek anlamda yürüyüşçü olanların Yunan bilgeleri kinikler olduğuna dikkat çeken Gros, onların hep yolda olduklarını söyler. Kinikler, doğanın en vahşi haliyle karşı karşıya gelenler olarak gündelik yaşantılarında da dış görünüşleri ve üsluplarıyla kaba ve saldırgan görünürler. Gros bu durumu, kiniklerin doğanın ilkeliliği içinde yakın temasta olmalarına bağlamaktadır (Gros, 2017, p. 115-116).

Doğayı anlamak, evreni çözmek için yola çıkan filozoflar ve düşünürler gibi yürüyüşçüler de hayatın anlamını tekrar gözden geçirmeye dair yollara adımlarını atarlar. Birçok filozof, yazar, düşünür fikirlerini, buluşlarını, söylemlerini yürürken oluşturmuştur. Bu denli önemli bir edimin tarihi nedir peki? Yürümenin genel tarihi, yazıya dökülmemiş gizli bir tarihtir, der Rebecca Solnit. Bedensel tarih ise, iki ayak üzerinde duruşun ve insan anatomisinin geçirdiği evrimin tarihi olarak belirtilir (Solnit, 2016, p. 28). Anatomi bilimci ve insan devinimi uzmanı, Owen Lovejoy, 1981 yılında *Science Dergisi'*nde *İnsanın Kökeni* başlıklı makalesinde yürümenin dört milyon yıl kadar önce başladığını çalışmasında belirtmişti. Yaklaşık beş milyon yıl önce Miyosen çağında, insanın ataları davranış biçimlerini değiştirmişlerdir. Erkeklerin, dişiler için yiyecek ve gerekli malzemeleri temin etmeye çalışması, dişilerin çocuklarına bakma yükümlülüğünü arttırmış ve iki ayak üzerinde yürüme ellerin serbest kalması sayesinde ortaya çıkmıştır. Çünkü, erkek, topladığı yiyeceği eşine getirebilmek için ellerini kullanma gerekliliği hissetmiştir (Solnit, 2016, p. 119- 120). Yürüme edimi yüzyıllar içinde kendi içindeki önemini farklı amaçlarla korumaya devam etmiştir.

İlk kuşak romantiklerin yürümeyi, bir kültürel edim, estetik deneyimin parçası olarak gördükleri belirtilmiştir (Solnit, 2016, p. 246). 16. yüzyıl doktorları yürümenin sağlık açısından önemini vurgularken Kraliçe Elizabeth'in Windsor Kalesi'ne yüksek bir teras eklettirerek sağlığı için yürüyüşlerini burada gerçekleştirdiği söylenmektedir (Solnit, 2016, p. 257). Rönesans bahçelerinin ve Barok bahçelerinin hem yürüyüş yapılan hem de doğanın parçası olarak görüldüğü büyük boyutlardaki formlarıyla oluşturulan bahçeler olduğu tarihte bilinmektedir. Platonik bir düzen içindeki barok bahçeler, gayri resmi ve mahrem davranışlara da imkân tanıyan işlevleri ve düzenleriyle bilinmektedir (Solnit, 2016, p. 260). Dolayısıyla, bahçeler, doğa ile insan arasındaki bağlantıyı sağlama noktasında önemli hale gelmiştir.

Yürüyüşlerin, sohbetlerin, egzersizlerin yapıldığı bahçeler devasa boyutlarıyla ve çeşitli form ve düzenleriyle zaman içinde kralların birbirlerine güçlerini göstermek için kullandıkları alanlar haline de gelmiştir.

18. yüzyılın sonlarına doğru, Jardin anglais, İngiliz bahçesi olarak bilinen doğal peyzaj bahçeleri de Batı kültürüne katkıda bulunmuştur. Bahçenin tasarımını, çevredeki doğadan ayırt etmek giderek zorlaşmıştır (Solnit, 2016, p. 264). İngiliz aristokratlarının, kırlarda vakit geçirmeyi sevmeleri, resimlerini doğada yaptırılmaları ve doğa içinde poz vermeleri, bahçelerin ve doğanın önemini giderek arttırmıştır (Solnit, 2016, p. 269). Doğayla insan arasındaki yakın ilişki, sanata da etki etmiştir. Ressamlar, resimlerini doğa içinde üretmişler, yazarlar doğadan ilham alarak yazmışlar, müzisyenler doğanın güzelliği içinde kaybolarak besteler yapmışlardır. Doğada bulunmanın ön şartı tabii ki insanın ayaklarını kullanarak yürüme edimini gerçekleştirmesi ve bu edimle kendini en iyi hissettiği ya da kendine en yakın bulunduğu alanda konuşlanması gerekliliğidir. Bu nedenle, yürüme ile doğa arasındaki yakın ilişki her zaman filozoflar ve düşünürler tarafından göz önünde bulundurulmuştur.

Georg Wilhelm Friedrich Hegel'in yürüyüş yaptığı rivayet edilen Heidelberg'teki Philosophenweg (Filozof Yolu), Emmanuel Kant'ın akşam yemeklerinden sonra çevresinde yürüdüğü Königsberg'teki Philosophen-damm (Filozof Barajı), Soren Kierkegaard'ın bahsettiği *Filozofların Yolu* hala önemli yürüyüş güzergahlarıdır. Jeremy Bentham, John Stuart Mill ve Thomas Hobbes da yürüyüşe önem veren düşünürler olarak bilinmektedir. Bertrand Russell, arkadaşı Ludwig Wittgenstein için, "Geceyarısı odama gelmeyi adet edinmişti ve saatler boyu, kafesteki kaplan misali bir aşağı bir yukarı yürürdü." diyerek Wittgenstein'in yürüyerek düşündüğünü belirtmeye çalışmıştır (Solnit, 2016, p. 62- 63).

Henry David Thoreau'nun Doğaya İçkinliği Bağlamında Yürümek

Henry David Thoreau, 19. yüzyılda İngiltere'de ve Amerika'da oldukça ilgi çekmiş *transandantalizm* akımının öncülerinden biri olarak kabul edilir. 19. yüzyılda edebiyatta önemli etkisi olan romantik akımın temsilcileri, resimde izlenimciler transandantal akıma ilham kaynağı olmuşlardır. Doğa ve insan arasındaki ilişkinin vazgeçilmez oluşu, insanın doğadan gelip tekrar doğaya dönerek bedenini teslim edişi bu ilişkinin derinliğini en iyi özetleyen durumlardan biridir. Thoreau, insan ve doğa arasındaki ilişkinin bağlantılılığına eserlerinde dikkat çekmiş olmakla birlikte insanların özgürleşmesi ve kendi benliklerini bulmalarında doğanın rolünün önemini her eserinde vurgulamaya çalışmıştır. Walden (1854) eseri, milyonlarca insanın doğayı kavramasında öncülük ederken insanın, doğanın bir parçası olduğunu açıkça göstermiştir.

Thoreau'nun eserleri, yürümenin doğa içindeki önemini, insanlığın en gerekli edimlerinden biri olduğunu hatırlatan eserleridir. Yürüyerek kendi benliğini anlayan, varoluşunu anlamlandıran birey, doğayla yakın ilişkisinin de önemini kavrar ve doğaya saygı gösterir. 2010 tarihli Emilio Estevez'in *The Way* filmi, oğlunu kaybeden bir babanın hayatla olan mesafeli ilişkisinde ölümle meydana gelen kırılmaya işaret ederken yürümenin kutsal ve felsefi yönünü de hatırlatmaktadır. Thoreau'nun eserleri yürüme ve doğa arasındaki ilişkinin insanlığın kendini anlamasında önemli referanslar verdiği için çalışmada bu eserlerde geçen söylemler temel alınarak film sorgulanması gerçekleştirilmiştir. İndira Priyadarşini Gandhi, Martin Luther King, Lev Nikolayeviç Tolstoy gibi dünya tarihine iz bırakan önemli şahsiyetlerin Thoreau'nun eserlerini kendilerine temel alarak düşüncelerini geliştirmeleri, Thoreau'nun düşünsel izleğinin ve felsefi çıkarımlarının ne denli önemli olduğunun göstergeleridir.

Thoreau, *Nerede Ne için Yaşadım* adlı eserinde, Thoreau'yu keşif gezisine başlatanların Ellery Channig ve Ralph Waldo Emerson olduğundan bahsedilmektedir (Thoreau, 2016, p.

49). Bu eserde, Thoreau'nun ormana gelip ilk yerleşmesi ve geceleri de ormanda yaşamaya başladığı tarih 4 Temmuz 1845 olarak belirtilmektedir. Thoreau, "Evim henüz kışa hazır değildi, sadece beni yağmurdan koruyordu. Sıvası ve bacası yoktu. Duvarları kabaca yapılmıştı. Geniş aralıklı tahtalarından içeri hava giriyor, o yüzden de geceleri soğuk oluyordu." diyerek ormanda yaşamaya başladığı ilk günleri böyle özetler (Thoreau, 2016, p. 13). Ormana neden gittiğini ise şöyle açıklar Thoreau: "Ormana gittim çünkü bilerek yaşamak istiyordum. Yaşamın asıl gerçekleriyle yüzleşmek ve öğretilerini öğrenip, öğrenemeyeceğimi görmek için. Ve ölüm geldiğinde aslında hiç yaşamadığımı fark etmek için." (Thoreau, 2016, p. 25). Hayatın bize getirdiği zorunluluklar, istemeden yapılan gereklilikler, mecbur kaldığımız için içine girdiğimiz tüm durumlar ve olaylardan uzaklaşmak Thoreau açısından ormana kaçışla mümkün görünmüştür. Hayatın detaylarını yaşayabilmek, hakiki bir yaşam keyfine ulaşabilmek doğanın içinde varolarak olanaklı hale gelmektedir. Bu nedenle, doğayı tanımak ve anlamak önemlidir. İnsanların bu farkındalığı sahip olması için doğayı anlatmayı kendine bir görev bilen Thoreau, "Gelin bir günümüzü doğa kadar incelikli bir şekilde yaşayalım. Bir fındıkkağıdı ve demiryoluna düşen bir sivrisinek kanadı gibi yola fırlatılmışçasına yaşamayalım. Gelin erkenden ve çevik bir şekilde kalkalım. Kahvaltımızı tedirginlik içinde değil, keyifle yapalım." der (Thoreau, 2016, p. 39). Şiirsel bir dille, şairane bir bakışla doğayla ilinti kuran Thoreau, insanların kendilerine ait bu parçasını yaşamın koşturması nedeniyle nasıl göz ardı ettiğini ve bu gerçekliğin içindeki yaşama dair asıl detayları nasıl gözden kaçırdığını anlatmaya çalışmaktadır. Tabii ki doğanın içine girebilmek ve onu anlayabilmek için yürümenin önemine ayrıca değinmektedir. Çünkü, yürüyüş, doğanın ve insan benliğinin anlaşılmasına çalışılmasına çözümleri başlatacak en önemli edim görevi görmektedir.

Thoreau'nun *Yürümek* adlı eseri, "Sadece uygar olan bir özgürlük ve kültüre karşın doğa için, mutlak özgürlük ve yabanılık için bir kelam etmek isterim." diye başlar ve insanın doğanın bir sakini, parçası olduğunu belirtir. Yürümeyi bir sanat olarak tanımlayan Thoreau, yürümeyi anlamlandırmanın bir deha göstergesi olduğunu söyler (Thoreau, 2019, p. 5). Yürüyüşlerinde bedeniyle olmak isteyen Thoreau, hayata karşı yükümlülüklerinden bu yürüyüşlerde kurtulduğunu söyler (Thoreau, 2019, p. 11). İnsan uğraşlarının, devlet, kilise, okul, alışveriş, ticaret, üreticiler, ziraat ve politikanın doğanın bahsettiği manzara içinde çok az yer kapladığını söyleyen Thoreau, millerce yürümenin ona verdiği memnuniyeti beyan eder (Thoreau, 2019, p. 12). Doğada bazen yolumuzu bulmakta zorlanabileceğimizden bahseden Thoreau, gerçek dünyada yürünemeyen, iç ve ideal dünyada çıkılan yolun sembolü olarak yürüyüşü gösterir (Thoreau, 2019, p. 17). Thoreau'nun bu düşüncesi, doğada yapılan yürüyüşle, insanın zihninde ve ruhunda yaptığı yürüyüşün birlikte anlamlandırılmasına izin vermektedir. Bu bağlamda, yürürken kendimize döndüğümüz anlar ve bu anların taşıyıcısı rolündeki yol ve yürüme edimi Thoreau açısından oldukça önemlidir. Zihinsel çıkılan yolculuklardaki yürümenin önemi, tarih, sanat ve edebiyat eserlerini incelemek için insanlığın adımlarının takip edilmesi gerekliliğiyle de belirtilir (Thoreau, 2019, p. 18). Keza, zihinsel yolculukların sonucunda ortaya çıkan fikirler olduğu gibi, doğada yürümenin verdiği haz ve mutlulukla eser yaratımında yürümenin etkisi de anlaşılır hale gelir. Thoreau, insanların yürüdüklerinde aldıkları dağ havasının onların ruhunu besleyen ve ilham veren etkisinin kaçınılmazlığından da bahsetmektedir (Thoreau, 2019, p. 23). Ormanda, dağlarda, vahşi doğanın içinde insan, kendi varlığını anlamlandırmadan önce doğanın özünü anlamlandırma süreci geçirir ki doğa en saf ve en ilkelinde var eder, bu nedenle de yabaniydir.

Atalarını yabani olarak nitelendiren Thoreau, bu yabaniliğin güç ve kudret verdiği üzerinde durarak bu gücün ve kudretin ormandan geldiğini savunur. Yaşam, Thoreau açısından yabani olandan oluşmuştur ve en canlı olan yabani olandır ona göre. Yabanın insana boyun eğmemesi, yabanın insanı dinç tutan özelliğidir (Thoreau, 2019, p. 25- 27). Bu nedenle, doğa korunmalı, anlaşılmalı çalışılmalı ve insan kendine ait, kendini var eden bu parçasına her

zaman saygı göstermelidir. Thoreau, doğaya o denli önem atfeder ki evini bataklık civarında yapabileceğini ilk sırada onaylayacağı seçenek olarak gösterir (Thoreau, 2019, p. 28). Güzel olan her şey Thoreau için güzel ve özgürdür (Thoreau, 2019, p. 34). Bu güzelliğin ve özgürlüğün içinde yürümek de insanın yapabileceği en kolay ve en önemli bir edimdir. Doğada her şey bedelsizce insana sunulur, ancak insanlık yüzyıllardır kendisine bedelsiz sunulan bu güzellikten ve özgürlükten sadece çıkarları bağlamında yararlanır. Doğayı koruyarak, içinde varolarak kendini ve doğayı anlayabilme düşüncesi insanlık tarihi açısından bakıldığında da gelişkinlik göstermektedir ki 21. yüzyılda mevcut olan doğa düzeni insanın doğayı ne denli mahvettiğinin kanıtıdır. Thoreau yaptığı yürüyüşlerden birinden bahsederken doğaya dair güzelliğin görkemini uzun uzun anlatır: “Batan güneşin, ihtişamlı bir çam ormanının karşı tarafına vuran ışığını izledim. Güneşin altın rengi ışınları, sanki asil bir koridordan geçmesine ormanın ara yollarından yayılıyordu...” der (Thoreau, 2019, p. 42). Thoreau’nun yürüyüşleri, onun sadece doğayı içselleştirmesini sağlamaz, insanın kendi varoluşunu, içinde bulunduğu, parçası olduğu dünya ile arasında empati kurmasına da yardımcı olur. Felsefe nasıl doğa felsefecileri ile başlayarak bir bilgelik çabası gerçekleştiriyorsa, doğayı anlamının açılımlarında da insanlığa dair önemli olguları, olayları, kavramları ve insanın özünü anlama çabası yatmaktadır. Bu noktada yürüme edimine önem atfedilir. Çünkü, yürüyerek, sessizlikte kendini ve dışarıyı dinleyen insan, varoluş problemlerine ve yaşamın sorgulanması gereken alanlarına da ulaşmayı başarabilir. Thoreau, doğaya önem atfederken onu anlamının temelinde yatan pratiğin yürüme edimi olduğunu bu nedenle vurgulamaktadır.

Thoreau, anı yaşamamanın göze alınamayacağını söyler. Görüş alanı dahilinde olan her çiftlik bahçesindeki horozların sesi duyulmuyorsa, felsefesinde geç kaldığını belirtmektedir. Horozların sesi, insanların işlerinde, düşünce biçimlerinde paslandığının işaretini vermektedir. Doğanın sağlığının ve esenliğinin ifadesini horozun sesinde bulan Thoreau için bu sesi duyabilmek de hayatı yaşayabilmek anlamına gelmektedir (Thoreau, 2019, p. 45).

Walden - Ormanda Yaşam eseri Thoreau’nun Walden’a nasıl yerleştiğini ve bu kararı nasıl aldığını uzun uzun detaylı olarak anlatan eseridir. Ormana, insan benliğine, insanları zorlayan ekonomik sistemlerin onlar üzerindeki olumsuz etkisine, doğaya, yürümeye dair her şeyi anlatan Thoreau, aslında insanın doğanın bir parçası olduğunu hatırlatmaktadır. Doğaya içkin insanın, doğadan koparılışı onun benliğinden de uzaklaşmasının en önemli sebebidir. Taşınmaz mülkler olan evler, Thoreau için insanların barınmaktan ziyade hapsediği mekanlardır (Thoreau, 2020, p. 39). Thoreau düşünceleriyle dünya tarihinde çok değerli insanlara yol gösterici olsa da kendi yaşam biçimini kimseye önermemektedir. Başka bir insan onun yaşam biçimini öğrenene kadar kendisinin farklı bir yaşam biçimini keşfedebileceğini söyler ve bu hayatta herkesin “kendi yolunu” keşfetmesi gerekliliğini vurgular (Thoreau, 2020, p. 72). Bu bağlamda, Thoreau’nun yaşam biçimi insanlara doğaya, yürümeye, düşünmeye dair birçok pencere açsa da aslında kendi içinde bambaşka yolculukların kapılarını da aralar diyebiliriz. Bu noktada, doğanın içinde varolmak tabii ki insan zihnini oldukça açan ve ona çeşitli yollar sunan bir heterotopyadır. Ancak, birey nerede varolursa olsun, mevcut düzeninden farklı düzenlerin olabilirliğini düşünebilme kapasitesine sahip bir varlıktır. Bu durum, bireyin sadece yaşam biçimini düşünmesini değil, herhangi bir problemle karşılaştığı anda hayata dair çözüm bulabilmesinin yolunu da göstermektedir. Thoreau, hem tinsel yaşam sürdürebilmek güdüsüyle, hem de ilkel ve vahşi bir yaşam sürdürme isteği ile ormanda yaşamaya karar verdiğini açıklamaktadır (Thoreau, 2020, p. 203). “Yaşamak için ormana gelmenin çekici yanlarından biri, ilkbaharın geldiğini göreceğim zamanım ve fırsatım olmasıydı.” der Thoreau (Thoreau, 2020, p. 287). Thoreau, aslında hayatı anlamlandırabilmenin bazen en ufak detaylarda yattığı gerçeğiyle insanları yüzleştirmektedir. Yaşam mücadelesi ve koşuşturması içinde çoğu insanın mevsimlerin gelişini, geçişini bile görmediği, göremediği toplumsal düzende hayatı en küçük kılcal damarlarına kadar hissedebilmenin, hayatın detaylarında saklı olduğu hakikatını

bu bağlamda vurgulamaktadır. “Aştan, paradan, ünden ziyade bana gerçeği verin.” cümlesi de Thoreau’nun hayata bakış açısını özetleyen önemli cümlelerdendir (Thoreau, 2020, p. 313). Thoreau’nun açıkladığı tüm düşüncelere açılacak yolda yürüme edimi yatmaktadır. Çünkü, yürüyerek düşünür ve kendine yaklaşır insan. Frederic Gros, *Yürümenin Felsefesi* adlı eserine yürümek, spor değildir, diyerek başlar (Gros, 2017, p. 9). Gros, yürürken manzaranın, tatların ve renklerin, bedeninde demlendiğini belirtir (Gros, 2017, p. 39). Thoreau’dan referans veren Gros, Thoreau’nun, sabah saatlerinde yaptığı yürüyüşlerde ona ağaçların, güneşin, çakıl taşlarının eşlik ettiğinden bahseder ve doğaya dalıp gitmenin insanın dikkatini dağıttığını ekleyerek bedenle, ruh arasında her zaman varolan diyaloga dikkat çeker (Gros, 2017, p. 54). Yüzyıllardır felsefe varolduğundan beri filozofların üzerine düşündükleri doğa, yürüyüş, ruh, beden gibi temel konular, aslında insanlığın kendisi anlamasının ip uçlarını sunmaktadır. Her bir kavramın bir diğeriyle ilişkisi, insanın özüne doğru yapılan yolculuktur bir bakıma. Gros, yürüyüşün Thoreau açısından gerçekliğine dikkat çeker ve bu gerçeklikte insan doğada değil, doğal hisseder, der (Gros, 2017, p. 90). Aslında, insan doğaya o kadar içkin ve onun o kadar ayrılmaz bir parçasıdır ki zaten bu yüzden yürürken doğada hissetmenin ötesinde doğal olduğunu duyumsamaktadır. Yürüyüş ile doğa arasındaki ilintiliğin önemi Gros tarafından da bu bağlamda vurgulanmaktadır. Thoreau’nun farklı eserleri çerçevesinde onu yorumlayan Gros, Thoreau için yürümenin kendine yeniden şekil vermek için imkân yarattığını söyler. *The Journal of Henry David Thoreau* adlı çalışmada, Thoreau’nun “Hakiki yaşam büyük bir yolculuktur.” cümlesine referans verilir. Bu cümleden hareketle Thoreau’nun ölüm döşeğindeyken onu öteki dünyaya hazırlayan rahiple arasındaki diyaloga dikkat çekilir ve Thoreau’nun hafifçe gülümseyerek “Dostum, bir kere de bir dünya yeter.” dediği aktarılır (Gros, 2017, p. 95). Thoreau, doğanın içinde yürüyerek, doğayı alımlayarak, doğaya kendini içkin hissederek yaşamın hakikatlerine, kendi bakış açısına göre ulaşmaya çalışmıştır. Bu nedenle, Gros’un aktarımından, Thoreau’nun fani dünyada yaşantıladıkları ona yeterli gelmiştir, düşüncesine ulaşılmaktadır.

Çalışmanın Yöntemi

Diyalektik kavramı, felsefede köken olarak, Platon’un diyaloglarında bulunan tartışmacı yöntem anlamındadır. Sokrates, filozofları, düşünürleri ve çeşitli uzmanları belli kavramlarla ilgili ne düşündüklerini sorgulamıştır. Sokratik metot başkalarının kavramlarına dair sığ ve tutarsız anlayışlarını açığa çıkarmak amacıyla işlemiştir, fakat Sokrates’in kendisi mutlaka yeterli ve tutarlı bir tanım sunmamaktadır (Edgar, Sedgwick, 2007, p. 111). Diyalektik yöntem felsefe tarihi içinde farklı yaklaşımlarla ifade edilmiş, çeşitli bakış açıları ile sunulmaktadır. Bu nedenle çalışmada, Sokrates’in diyalektik yöntemi temelinde çalışmada felsefi sorgulamaların yapıldığı vurgulanmıştır. Sokrates’in eserlerine direkt ulaşma olanağı bulunmasa da öğrencilerinin onun konuşmalarını aktardığı eserler okurlara sunulmuştur. Selahattin Hilav, Sokrates’in diyalektiği gerçekliğin yasağı değil, herhangi bir şeyi öğretmenin en elverişli aracıdır, demiştir. Sokrates, bilmiyormuş gibi yaparak kendi düşündüğünü saklamakta ve başkalarından bir şeyler öğrenmek ister gibi hareket ederek ustalığını göstermektedir. Konuşmasını bitirirken de karşısındakinden daha fazla bir şey bilmediğini açıkça söyleyerek bitirmektedir. Hilav, Sokrates’in tümevarım yönteminin bütünselliğe ve geçerliğe ulaşmadığını söyler. Ancak, bu yöntemi çağdaş diyalektik açısından değerlendirdiğinde, herkes tarafından kabul edilmiş olmanın toplumsal koşullara baş eğdiğini ve hakikatin, içinde yaşanan toplumun karakterine bağlı olarak sınırlandırıldığını belirtmek gerekir, demiştir. Sokrates’in görüşü, genel ile tikel, tikel ile genel, soyut ile somut, somut ile soyut arasında gidip gelen bir hareket olduğunu ileri sürmesinde yatmaktadır (Hilav, 2020, p. 42).

Öğrencileriyle ve çevresiyle girdiği diyaloglarda sürekli bir soruşturma halinde olan ve düşünen Sokrates, düşünmenin sonsuz olanaklılığını günümüze kadar aktarmıştır. İnsanlığın

ahlaken geliştirilmesini ana hedefi olarak belirleyen Sokrates, bu nedenle insanları kişisel ilişkileri ve kendi üzerlerinde çalışmaya sevk ederek benlik bilgisine ulaşılmasını hedeflemektedir. Kendisi de ilişki kurduğu insanlarla diyalekt yöntem aracılığıyla ideadan daha çok insandaki iyi tarafı açığa çıkarmaya çalışmıştır. Sokrates, hiçbir şey bilmediğini biliyordu. Çoğu kez neticeye çevresindekilerden eğitim alarak ulaşıyormuş gibi davranması ilgi çekmekteydi. Bu yöntem tavrının ironik olarak hissedildiği aktarılır. En sıradan şeyleri, önemsiz şeylerden, hakikatlerden yola çıkarak başlamayı düşünmesine de dikkat çekilmektedir (Zeller, 2008, p. 168- 169). Keza, aporia çıkış yolu olmayan anlamına gelir. Muhataplar arasında karşılıklı konuşmaya dayalı Sokratik söylem göreneğiyle aporia kavramının bağlantılı olduğu belirtilmektedir. Aristoteles açısından başlangıçtaki bilgisizlik durumu, çeşitli yolların araştırılıp keşfedilmesi olarak diyalektik bir sürecin öğelerini kazanmaktadır. Felsefi öncellerinin, kanularının sorgulanması bir kanıtı ulaşmak için ön hazırlık oluşturmaktadır. "Hem aporia hem de ona eşlik eden merak ile Sokrates'in sık sık tekrarladığı kendi bilgisizliğine ilişkin iddialar ve onun maksada yönelik düşünüp taşıyıcı soruşturmasının yol açtığı nolle contendere arasında koşutluk kurulabilir." denir (Peters, 2004, p. 44- 45). Sokrates'in diyalektiğini açıklayan teorisyenler çerçevesinde düşünüldüğünde, bu çalışmada uygulanacak yöntemle, hem film anlatısının sorguladığı soruları ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır, hem de film anlatısının baş karakter ve yan karakterler aracılığıyla direkt olarak sunmadığı sorulara dair ihtimaller düşünülerek film sorgulanmaktadır. Çalışma sorguladığı sorularla, tartıştığı düşüncelerle, başka soruların sorulmasına izin vermekte, tartışılan düşüncelerin ilerlemesini sağlamakta ve ortaya çıkan cevaplarla bu düşünceler sunulmaktadır. Böylece odakta varolan sorgulama konularına erişilerek çalışmanın odağındaki konuların, sonuçta ortaya çıkarılarak tartışılmasına olanak sağlanmaktadır. Bu yöntem uygulanırken Sokrates'in "Bildiğim, hiçbir şey bilmediğimdir." cümlesi temel alınarak diyalektik yöntemin özünü oluşturan konuşmanın özüne dönülmesi ve bu duruma ulaşmak hedeflenmekte, ayrıca çalışma dışında ortaya çıkan sorgulamaların geliştirilmesinin de önünün açılması hedeflenmektedir.

Thoreau'nun yürümeye, doğaya dair düşünceleriyle Heraklitos'un ateş elementine dair düşüncelerinin diyalektik yöntemle sorgulanması, kendi içinde bütünlük ve anlamlılık taşımaktadır. Georg Wilhelm Friedric Hegel, Heraklitos'un karşıtların birliği içindeki döngüde, spekülative mantık kökenlerini ve sürekli değişim şeklindeki tarihsel mefhumunu bulmuştur. Hegel'in tez ile antitezin sentez arayışındaki savaş kavramı hem Marx'ın diyalektik materyalizmine hem de savaş ve çatışmanın arındırıcı güçleri şeklindeki ideolojiye yol vermiştir (Cohen, 2019, p. 68). Hegel'in ve Marx'ın diyalektik materyalizminin ortaya koydukları çıkarımlar bu çalışmadaki diyalektik yöntemden farklı olsa da Cohen'den alınan referansla ulaşmak istenen, diyalektik yöntemin özünde karşıtların birliğini anlamlandırma çabası ve sorgulama inşası içerdiğiidir. Bu çalışmada da sorgulamalar ve sonsuz cevaplarla süregidecek olan tartışmaların meydana gelmesi öncelenmektedir.

Sokrates'in Diyalektiğiyle Sorgularken: "Hayat Bir Seçim Değildir Onu Yaşarsın"

Film, Amerika'nın sahil eyaletindeki bir kasabanın görüntüleriyle açılır. Görüntüler eşliğinde göz doktoru (Tom) ile hasta arasındaki diyaloga geçilir. Doktorun, hastası ve sekreteriyle kurduğu diyalogdan, onun otoriter, planlı ve titiz bir kişilik olduğu anlaşılır. Arkadaşlarıyla golf oynarken, gelen telefonla oğlunun Pireneler Dağı'nda ölü bulunduğu haberini alan Tom, alanı aniden terk eder ve Amerika'dan Fransa'ya doğru yola çıkar. Bu hareketli başlangıç klasik anlatı sineması izleyicileri için merak duygusunu ayakta tutacak işlev görmektedir. Tom'un Fransa'ya gidişinde, harita görüntüleri üzerindeki güzergahlarla, köprü görselleriyle, dağlar, tepeler, ovalar, bulutlar eşliğinde baş karakterin bir yolculuğa çıkacağıının önceleme yapılr. Ancak, izleyici baş karakter Tom'un nasıl bir yolculuğa çıkacağını tam olarak bilemese de bazı tahminlerde bulunabilir. Tom, yoldayken oğlu Daniel ile yaptığı bir

konusmayı hatırlar. Daniel: "Hayat seçilmez baba hayat yaşanır." cümlesini söyler ve Daniel'ın babasını yolculuğa davet ettiği anlaşılır. Tom, hem üzgündür, hem düşüncelidir, belki o da oğluyla gitmeliydi, belki de kalarak hata yaptı, tüm bu sorgulamalar izleyiciye bırakılmıştır. Film, klasik anlatı sineması uylaşımını sunan bir film örneğini sunsa da izleyiciyi baş başa bıraktığı sorularla zihinlerde düşündürücü birçok kapı aralar. Olay örgüsünün girişi, filmin başlangıcıyla yapılmış olur ve izleyici, Tom ile birlikte yolculuğa çıkacağını önceler.

Fransa'da oğlunun cesedini teşhis eden Tom'a bu konuyla ilgilenen komiser destek vermek ister. Komiser, Tom'a oğlunun cesediyle birlikte bulunan çantasını verir. Çantadan çıkan birkaç eşyayı Tom'a açıklar ve hac yolculuğunun önemine dair onunla konuşur. Gros, hacının (peregrinus) ilk anlamını 'yabancı, sürgün' olarak açıklamaktadır. Hacılar, bir yerlere (Roma, Kudüs) giden değil, yurdundan uzakta yürüyenler olarak nitelendirilirler. Tarih boyunca gidişatları ve nihayetleri belirli kurallara tabi şekillere bürünenler olarak belirtilir (Gros, 2017, p. 99). Keza, tarihte hac yolculuğu yapmış önemli filozofların olduğu bilinir, Rene Descartes'ın kişisel aydınlanmasının ardından Paris'teki Notre Dame de Lorette'e hac yolculuğu yaptığı söylenmektedir (Gros, 2017, p. 103). Tom, hac yolculuğuna dair bu kadar detaylı bilgiyi ilk defa orada öğrenmiştir.

Komiser de Daniel gibi birkaç kere hac yolculuğu yapmış ve bir evladını kaybetmiş, acısı olan bir kişidir. Bu nedenle, Tom ile komiserin arasında derin ve özel bir diyalog gerçekleşmiştir. Tom, her ne kadar insanlara karşı mesafeli ve soğuk olsa da komiser ile olan diyalogunda paylaşımına en açık olduğu anları yaşar. Bir akşam komiserin evine giden Tom, kapıyı çalar ve oğlunun yakılmasını istediğini belirtir. Bunun üzerine oğlunun küllerini alarak Daniel'in tamamlayamadığı hac yolculuğunu tamamlamaya karar verdiğini ve El Camino de Santiago'ya (Fransa'dan İspanya'ya uzanan yol) yürüyeceğini komisere açıklar. Komiser ona bir taş verir, verdiği taşı nerede kullanması gerektiğini öğreneceğini söyler. Gros, hacılar açısından Santiago'ya varmanın sona varmak olduğunu belirtir. Compostela'yı büyüleyici kılanın da coğrafi konumu olduğuna dikkat çeker. Santiago'ya gitmek için güneşle hareket etmenin gerekliliğinden bahseden Gros, yolculuğun insanı daralttığından bahseder ve yolu tamamlayanın takdir gördüğünü ekler (Gros, 2017, p. 107). Compostela mucizesi Gros'a göre büyük azizin keramentini (primus ex apostolis) yol ile nihayete erdirmektir (Gros, 2017, p. 108).

Tom, oğlunun eşyalarıyla baş başa kaldığında onunla olan diyaloglarını hatırlar ve flashbackle izleyici tekrar Daniel ile karşılaşır. Daniel takım elbisesiyle babasının karşısında durmuş, doktora eğitimini tamamlayacağından bahsetmektedir. Babasının sert çıkışmalarına "Hayatı okulda öğrenemem." cümlesiyle yanıt veren Daniel, hem Tom'u, hem de izleyiciyi sorgulamalara tabi tutan bir zaman sürecine sokar. Film hayata, yaşamaya, ölüme, benliğe, varoluşa dair içerdiği beylik cümlelerle ve sunduğu ölüm olgusuyla izleyicileri kendi hayat öyküleri içindeki sorularla baş başa bırakır. İzleyicinin hayatındaki Tom kimdir, Daniel kimdir, ya da böyle karakterler varsa hangisi hayata dair doğruyu ya da yanlış yapıyordur, doğru ya da yanlış kime göre ve neye göre değişiyordur ve bunun gibi birçok soru bu önemli diyalogla birlikte zihinleri kuşatır. Ve "Hayat nerede öğrenilir?" diyerek Sokrates'in metoduyla, Daniel'in sorusunu temel alarak sorgulamalara başlanabilir. Bu minvalde, Thoreau'nun, ormana gittim, çünkü yaşamak istiyordum, cümlesiyle sorgulamaya cevap verilebilir. Hayat, ormandadır Thoreau için. Yaşamak, deneyimlemek, öğrenmek, anlamak ormanda, doğada gerçekleşir. Daniel da yalnız çıktığı hac yolculuğunda, yürüyerek, doğanın içinde hayatı öğrenmeyi seçmiştir. Okullarda verilen teorik bilgilerin, gündelik yaşam pratiğinde insanların gelişiminde eksik kaldığı düşüncesi Daniel açısından geçerlidir. Bu bağlamda, yaşamın gözlem ve deneyle anlaşılabilirliği ve anlamlandırılabilirliği düşüncesi de önemli olmaktadır.

Tom, hac yolculuğu için gerekli olan tüm eşyaları kuşanır ve komiser ile vedalaşarak yürümeye koyulur. İzleyici de Tom ile birlikte yürüyüşe çıkar ve bu yürüyüşte Tom ile birlikte hayatı, benliğini sorgulama olanağı bulur. David Le Breton, *Yürümeye Övgü* (2000) eserinde, “hac Tanrı’ya sürekli ibadettir ve bedenini gerçekleştirdiği uzun bir duadır” der (Le Breton, 2019, p. 121). Bu uzun duada Tom, mesafe aldığı hayata karşı ve kendi benliğine karşı yaklaşma imkânı bulabilecek midir, sorusu da filmsel zaman içinde düşünülecek sorulardan biri olarak ortaya çıkar.

Tom, dağlar, ovalar, tepeler, köyler, nehirler, güneş ve bulutlarla birlikte yürüyerek kilometreler aşmaya başlar, bazen yolcular için dikilmiş levhaları takip eder, bazen yolda gördüğü bir köylüye sorarak yoluna devam eder. Yolculuğunun ilk önemli aşamasındaki yerde Daniel’a ait ilk kül tozunu bırakır ve yürümeye devam eder. Heraklitos’a göre evrenin temel maddesi ateştir. Bütün varolanların en gerçek temeli, bütün karşıtların birliğidir ve içinde bütün karşıtların eridiği birliktir. Daniel’ın bedeni ateşle yakıldıktan sonra küle dönüşerek aslında ateşten özünü alan bir toz yığını haline gelmiştir. Bu da bizi doğa ve evren ilişkisi bağlamında Heraklitos’un bakış açısından bakıldığında Daniel’ın evrenin özüne tekrar döndüğü çıkarımı düşünülebilir. Ateş küle dönüşürken Heraklitos’un söylediği gibi karşıtların birliğinin birbiri içinde eridiği bir hal alır. Daniel’ın bedeni karşıtlıklar içinde bir birlik oluşturmuş, evrenin temel maddesiyle birleşerek erimiştir ve bu eriyen beden Tom aracılığıyla tekrar doğaya döndürülecektir. Belirsizlik ilkesinin mucidi Werner Heisenberg Heraklitos’un düşüncelerinin güncel hale getirilmesi için biraz düzeltmeye ihtiyaç olduğunu belirtmiştir ve ateş elementinin, enerji kavramıyla paralellik taşıdığını ifade etmiştir:

Modern fizik pek çok açıdan Heraklitos’un öğretilerine aşırı derecede yaklaşmıştır. Ateş kelimesini enerji kelimesiyle değiştirirsek onun beyanını modern bakış açımızla kelimesi kelimesine tekrarlayabiliriz. Enerji aslında tüm temel parçacıkların, tüm atomların ve dolayısıyla her şeyin yapıldığı tözdür ve enerji hareket edendir... Enerji, dünyadaki tüm değişimlerin en temel nedeni olarak adlandırılabilir (Cohen, 2019, p. 67)

Heisenberg yüzyıllar önce Heraklitos’un düşüncelerini modern bilime uyarladığında, ateşi, enerji olarak belirtmektedir. Bu bakış açısından hareketle, Daniel’dan kalan toz onun enerjisidir ve bu enerji onun ruhunu işaretlemektedir.

Tom yürürken ne düşünür ne hisseder, neyi önceler sorularının cevabı ise açık bırakılmıştır. Filmde, onun içsel dünyasının anlaşılmasına olanak verecek monolog görülmez, yürüyüş süreci içinde bu soruların cevaplarını izleyici bulmaya çalışır. İzleyici de Tom ile beraber yürümektedir, ancak izleyicinin yürüyüşü zihinseldir, sorulara cevap ararken kendi içinde ortaya çıkan bambaşka soruların cevaplarını bulma durumuyla da karşılaşabilir. Filmsel zamanın içinde gösterilen diyalogsuz yürüyüş anları, non-diegetic müziğin bu anlarda kullanımı, izleyicinin filmle yakınlık kurduğu ve yürümeye dair daha derinlikli düşündüğü anları pekiştirmektedir. Bu bağlamda, Sokrates’in yürürken sorguladığı anlarda olduğu gibi, diyalekt yöntemle Tom’un yalnız başına yürüdüğü uzun yolda neleri sorguladığını bulmaya çalışılabilir. Yürüyüş başladığı andan itibaren Tom, kendisini suçlar mı, pişman mıdır, bu yürüyüşe çıktığı için kendisiyle gurur mu duyuyordur, Daniel o yolları yürürken neler düşünüyordu’u mu düşünmektedir, bilinmemektedir. İzleyici, çeşitli sorularla Tom ve Daniel’a dair düşündükleriyle sorgulama süreci içine girer. İzleyici, kendi kendisine sorduğu sorular karşısında verdiği farklı cevaplarla, diyalekt yöntemin sunduğu sonsuz sorgulama sürecini hissetmektedir. Kendini suçluyorsa, kendi kendini affetme süreci bu yürüyüşte onun için başlangıç olabilir, öte yandan affetmemişse diğer dünyada oğluna karşı özür borçlu olduğunu düşünebilir, diyebiliriz. Thoreau, doğaya içkin insanın doğadan koparılışının kişinin benliğinden uzaklaşmasına sebep olabileceği düşüncesini hatırlarsak, Daniel’ın doğaya

içkinliğine ilişkin, Tom'un hac yolculuğuna karşı çıkış tavrı tartışmalı hale gelir. Daniel'in doğaya gidişine olumlu bakmak bir yana ona hac yolculuğunda eşlik etmeyen istemeyen babası tarafından eleştirilişi belki de Daniel'in hayata dair yaşadığı son üzgün anlardır. Bu noktada, Daniel babasıyla yolculuğa çıksaydı belki de ölmeyecekti, çünkü Tom, belki de Daniel'i o ölüm anında bir tehlikeden kurtarabilecekti. Bunlar varsayımlar, ancak bu varsayımlar, Tom'un kendisine dair pişmanlıklarının veya sorgulamalarının en önemlilerinden biri olarak ortaya çıkmakta ve hayatı sonuna kadar kendisini ve vicdanını sorgulamaya tabi tuttuğu sorular olur. Sorgulanan soruların, cevapların tam karşılığı belki de hiç yoktur, Tom, belki de hiçbir şey düşünmeden yola çıkmış ve kendi benliğiyle yalnızlaştığında ancak düşünmeye başlayacak ve bu yolculukla kendi benliğini affettirecek ve oğluna da kendini affettirecektir de denilebilir. Peki Tom yaşantıladıkları çerçevesinde aynı ırmakta iki kere yıkanacak mıdır? diye sorarak Heraklitos'u referans alıp Sokratik bir soruyla olay örgüsünü devam ettirebiliriz.

Aristoteles, *Doğa Üzerine Kısa Yazıları*'nda (Parva Naturalia) koku almanın ve göğüs kafesini rahatlatmanın doğada soluk almanın iki temel amacı olarak açıklar (Aristoteles, 2019, p. 37). O halde, yürümek sadece bir olayı unutmak veya bir amacı tamamlamak için gerçekleştirilmemelidir, öncelikle doğa, yaşam sebebi olan nefesimizi alabilmenin ve doğaya içkin kokuları duyumsamanın gerçekleştirilmesidir. Dolayısıyla, doğa ile yürümek arasındaki bağlantılılık insanın fiziksel varoluşuna etki eden önemli bir durumdur. Kendi nefesiyle ve doğayla baş başa kalan bir insan, önce kendini, sonra doğayı keşfeder, sonra tekrar kendi doğasına dair detaylara ulaşabilir, böylece varoluşunu da anlamlandırabilir. Tom'un yürüme süreci de böyle bir yolculuğu önceler. Doğa, benlik, yürüme ve varoluş iç içe geçmiş bir çemberin öğeleridir. Her bir öğe bir başka öğenin bağlantısını destekler ve sonsuz bir döngü içinde bireyin kendini bulmasını sağlar, bu da diyaletğin kendi içindeki döngüsünü hatırlatmaktadır. Thoreau'nun yalnızlığa çekilmesinde ona yol gösterenlerden biri olan, Ralph Waldo Emerson'ın *Doğa* adlı eserinde, doğa ve ruhun iç içeliğine ilişkin söylenenler bu bağlamda önemlidir: "Doğa sabit değil akışkandır. Ruh onu değiştirir, ona şekil verir ve onu yaratır. Doğanın hareketsizliği veya kabalığı, ruhun yokluğudur. Doğa, saf ruha akışkandır, ani değişikliklerle bezelidir, itaakârdır." (Emerson, 2019, p. 63). Emerson'ın doğayı betimlemesindeki diyalektik düşünce sistemi bireyin onunla arasındaki yakın ilişkiyi belirtmektedir ve bu ilişkide birbirini döndüren, birbirine hayat veren, karşılıklı etkileşimi apaçık ortaya çıkarmaktadır. Tom, doğanın ve ruhun birleştiği yollarda, doğaya ait hissettiği duyumsalamalarla, tek başına yürüdüğü süreçlerde düşündüğü sorularla aynı ırmakta iki kez yıkanmayacağını belki de anlamış olmalıdır. Çünkü artık ırmak Tom için başka akmaktadır. Irmak bir hayat ise, Tom bu hayatın akışı içinde hiç aklında olmadığı bir yere sürüklenmiş, ateşin bıraktığı izin arkasından yani Daniel'in ruhunun arkasından onu takip ederek doğanın içinde kendini aramaya koyulmuştur. Irmak artık o ezbere bildiği ırmak değildir, Tom da belki o bildiği Tom olmayacaktır.

İlk molasını İspanya'da bir kasabada veren Tom, onlarca yolcunun aynı odayı paylaştığı bir hostelde dinlenmeye karar verir. İnsanlara ve hayata mesafeli, titiz ve düzenli bir karakterin, onlarca insanın uyuduğu bir odada uyumaya çalışması onun hayatla arasına koyduğu mesafeyi kendisine hatırlatır. Keza Tom, horlamaların, seslerin olduğu, rahat olmadığı her halinden belli olan yatağında belki de ilk kez oğluyla empati kurma olanağına kavuşmuştur. Yürüyüşü anlamlandıramayan bir insan için hayatın hakiki detayları da anlamsızdır, Tom 60'lı yaşlarının ortalarına kadar bu bakış açısıyla yaşamış, ancak oğlunun ölümüyle bazı gerçeklikleri görmeye başlamıştır. Hayatın bir anda bir insan için yerle bir olabileceği, yaşama sıkı sıkıya tutunurken yakın ilişki içinde bulunduğumuz insanları kaybedebileceğimiz gerçeği ve daha birçok gerçek bu hostelde Tom'un yüzleşmeye başlayacağı hakikatlerin başlangıcıdır. Bu düşünce sistematigi, insanların dünyevi şeylere sahip olmanın yerine manevi olgulara

vermeleri gereken önemi hatırlatmaktadır. Çünkü, hayata dair detaylar, dünyevi, maddi olgulardan daha çok manevi olguların içinde yatmaktadır. Bu nedenle Thoreau, küçük kulübesinde doğanın içinde yaşayarak hayatı anlama girişiminde bulunmuştur. Thoreau *Walden*'da, sınırlar içinde yaşamının, işe girmeye çalışmanın, borçtan kurtulmaya çalışmanın, korkak ve değersiz hissettirdiği algısını açıklamıştır (Thoreau, 2020, p. 15). Onun için yaşamak, sonbahar, kış gününde şehrin dışından rüzgârı dinlemek, söylediklerini duymak, anlamaya çalışmaktır. Akşam olduğunda tepe üstlerine düşen göğ, dünyanın bilgeliğinin güneşe karıştığı andır (Thoreau, 2020, p. 25). Film anlatısı, doğanın değeri ve özünü sunması açısından önemlidir. Yaşamında devrim niteliğinde karar alan sert mizaçlı bir karakter ile doğa arasındaki konuşma, filmin şiirsel ve felsefi anlamlandırma süreçlerinde önem taşımaktadır. Tom'un sessizce, tek başına yürüdüğü yolda, doğanın insanı içine çeken vahşiliğini algılaması ve buna alışkın olmamasına rağmen ona uyum sağlamaya çalışması, diğer yandan gerçekleştirmek istediği hedefi için oldukça zorlu olduğu kendisine belirtilen yolda direnmesi ve kendisiyle mücadelesi, Tom'u diyalektik sorgulamalar, zorluklar alanına sokmaktadır. Thoreau'nun da dediği gibi "Hayatın sana karşı ne kadar kabalaşırsa kabalaşsın, onu bul ve yaşa" (Thoreau, 2017, p. 138). Tom, bu zorluklara karşı nasıl yaşayacaktır, planları nelerdir, duruşu nasıl olacaktır soruları akıllara gelmektedir. Bu soruların cevaplarını bilememekle birlikte, ihtimaller silsilesi içinde Tom'un karakterinden hareketle öncelemeler gerçekleştirilebilir. Hayatın, Tom'a karşı kabalaştığı en zorlu anda Tom, ölen oğlunun çantasını alıp hac yolculuğuna çıkma kararı alabilmişse, o da hayata karşı direnecek, mücadele edecek, kendinde kalıplaşmış yıllardır varolan çizgilerini biraz daha silikleştirerek yaşamı kendine karşı yumuşatacağı denilebilir. Bu naifleşme içinde aslında yürüme kararı alması, onun için öte yandan devrim niteliğindedir, çünkü attığı adımla, sert çizgilerle belirlediği kurallarını ve kodlarını bir anda yerle bir etmiştir. Bir tarafta doğanın saf güzelliği içindeki vahşiliği ve gerçekliğiyle Tom'un nasıl yüzleşeceği, diğer tarafta Tom'un ilk defa deneyimlediği bu hac yolculuğunda karşılaşacağı insanlarla olan etkileşiminin nasıl olacağı soruları olay örgüsünün ilerleyişinde belirir.

Fransa'da bir kasabada yemek yerken tanıştığı, Hollandalı Joost karakteriyle kaldığı hostelde karşılaşan Tom, Joost ile yürümeye devam eder. Hac yolculuğunun yalnız yapılması gereken bir yolculuk olduğu birçok kaynakta aktarılır. Tom da yürümeye başladığında yalnız yürümeyi kafasına koymuştur, ancak ona eşlik etmek isteyen Joost'u geri çevirmez. Her ne kadar Tom, Joost'u geri çevirmese de her zamanki mesafeli tavrını ortaya koyar ve fazla konuşmaz. Ancak, Tom'a dair bir şeyler kırıldığı, onun Joost ile birlikte yürümeye hayır dememesinin işaretini verir. Müzik eşliğinde, diyalogun olmadığı anlarda, karakterlerin güzergahları üzerinde bulunan yerlere, harita görseli aracılığıyla geçiş yapılır. Harita ile yürünen mesafe gösterilir ve izleyiciye, karakterlerin ne kadar yol yüründüğüne dair bilgi verilir. Tom ile Joost bir kavşakta ayrılırlar ve her ikisi de yalnız yürümeye devam eder. Hermann Hesse'nin *Görkemli Dünya* eserinde, doğaya ve bireyin kendi başına atfettiği değer, Tom ve Joost'un yalnız yürümeye devam etme kararlarıyla kendini hatırlatır. Hesse şöyle der: "...bir gezgin ağacın dibine oturmuştu. Ağacın sarı taçyaprakları omzuna düşmekteydi. Yorgundu. Gözlerini kapadı. Sarı ağaçtan bir düş ona geçti." (Hesse, 2018, p. 85). Doğanın insanlığa sunduğu her şey bir armağandır, ancak insanlar armağanları görmezden gelmeyi seçer ve yalnızlığı anlamlandıramazlar. Tom'un yürüyüşün başından beri aldığı kararda yalnız yürüme hedefi vardır. Tom bu yürüyüşte doğaya dönen oğluna mı armağan sunmaktadır, kendi benliğine mi? Bu yürüyüş kendine bir manifesto mudur, oğlunun ona bıraktığı anılara saygı duruşu mudur? Tom, Hesse'nin doğayı betimlediği gibi doğaya içkinliğini anlamlandırma sürecine girmiş midir? sorularının cevaplarına hem hayır hem evet de denilebilir, bazı sorular için muğlaklık da geçerli olabilir. Ancak, önemli olan, Tom'un bu yürüyüş deneyimi içinde yavaş yavaş başlayan değişimin onun benliğine farklılıklar katmaya başladığı gerçeği ve bu gerçeklikle kendisinin de yüzleşme halidir. Bu durum, filmsel zaman

içinde izleyicilerin de tanıklık edeceği olaylar ve durumlarla somutlaştırılmıştır. Aynı ırmakta iki kere yıkanılmayacağını anlayan Tom, değişimin kuralsız olmadığını, belli bir düzen içinde gerçekleştiği bilgisini de doğanın içinde yaşayarak öğrenir. Heraklitos'un belirttiği gibi evrende egemen olan yasadır, düzendir, akıldır. Bu egemen olan egemen kavramlar ışığında, Tom, ateşin küllerinin izinde, kendi ruhunda yanan ateşle hayatı anlama ve derinden algılama sürecine girmiştir. Deneyimlediği bir insanın yaşamında karşılaşılabileceği en büyük acılardan biridir. Bu acıya karşı dik duruşunun altında yatan nedenler de onun rasyonel bir karakter olmasıdır. Bu rasyonellik onun manevi tarafını bu yaşına kadar geliştirmese de yaşadığı acıyla bu yönünün de gelişimine kendi bakış açısıyla izin vermektedir.

Tom, İspanya'nın Bask bölgesinde bir kasabada mola verir ve dinlenmek için girdiği bir taş evde şenlikli, kakkahalı uzun bir masayla karşılaşır. Samimiyetle karşılanan Tom, masadaki diyaloglara katılmaz, ama mutlulukla yemeğini yer ve onlara eşlik eder. Zaman zaman politika ve tarihten bahseden masada gerginlikler yaşansa da herkes aynı masa etrafında hayatı paylaşanlar olarak günü sona erdirirler. Masada kendisiyle aynı yaşlarda olan Sarah adlı bir kadınla tanışan Tom, onunla biraz sohbet eder, ancak sohbet sırasında Sarah'ın Tom'a dair kırıcı, kibirli ve önyargılı söylemleri düşündürücüdür, keza Sarah, Tom'u hiç tanımıyordur. İnsanların dış görünüşleriyle başka insanları kendi kafalarında yarattıkları kodlarla algılamaları ve bu algı doğrultusunda eleştirmeleri gerçekliğiyle karşılaşılır. Sarah'ın Tom'a yaklaşımı insanların kendi yargılarıyla diğer insanlarla nasıl bağlantı kurduğuna dair önemli göstergeler sunar. Bu bağlamda, bireyin sadece kendi benliğini düşünüşü değil, başkalarıyla olan iletişim biçimi ve tanımadığı insanları algılama şeklinin de önemli bir düşünüş sürecini içerdiği anlamlandırılabilir. Thoreau, *Nerede ve Ne İçin Yaşadım* eserinde, ruhun kutsal bir öğretmen tarafından aydınlanana dek yanılığın içerisinde olduğunu, sonrasında ancak kendisinin Brahma olarak kavrayabildiğini belirtirken bir Hindu filozofun düşüncelerini aktarır. Yüzeyde olanın içindekini sindirmenin ve görmenin yetisine sahip olunmadığını, ancak görünenin var olduğunun düşünülüğünü ekler (Thoreau, 2016, p. 37). Thoreau'nun bakış açısı bağlamında, hayata dair algılarımızın bir öğretici tarafından aydınlanana dek yüzeysel olduğu kanısı, insanları tanımaya çalışırken ve insanlar hakkında kararlar verirken ne kadar yanıltıcı olabileceği gerçeğini hatırlatır. Sokrates'in ölürken dahi bildiği şeyleri bilmediğini söylemesi, hayatın içinde kesin olmayan ve olmaması gereken birçok şeyin varlığını ortaya koyar, bu durum da diyalektiğin aslında bir yaşam biçimi olarak deneyimlenebileceği ihtimalini ortaya koyar. O halde bu bağlamda yine bir soru belirir, Tom'un insanlarla iletişime girdiği anlar, onun değişiminde etkide bulunacak mıdır, hayatındaki sorgulamaların cevaplarını karşılaştığı insanların deneyimleri temelinde cevaplandırabilecek midir?

Tom, Bask'taki kasabadan ayrılır ve tek başına tekrar yürümeye başlar. Altından nehir geçen bir köprüde dinlenmek istediği anda dengesini kaybeder ve çantasını düşürür. Bu sekans, filmin ivme kazandığı ve izleyicinin en çok film anlatısı içinde heyecan duygusu hissettiği sahnelerden biridir. Filmin anlatım stili bu bağlamda klasik anlatı sinemasında izleyicinin filmle arasındaki bağı kuvvetlendirmek amacıyla sunduğu heyecan hissini sunmaktadır, diyebiliriz. Çantasını nehirden alabilmek için nehre atlayan Tom'u öznel kamera ile izleyen izleyici, Tom'a herhangi bir şey olmasından da korkabilir konuma gelir. Hareketli kamerayla Tom'un nehir içindeki debelenmesini, çantanın peşinden gitmesini heyecanla izleyen izleyici, Tom'un çantayı alıp, kıyıya çıkmasıyla katharsis duygusuna ulaşır. Filmin bu sekansına kadar izleyici, Tom'un tek başına yürüyüşü, yürüyüş esnasında karşılaştığı doğayı ve insanları görmüştür. Karşısına çıkan engeli aşan kahramana karşı, izleyici, özdeşleşme duygusunu hisseder. Bu çözülme sonrası Tom'un atlattığı tehlike, onun başka engeller ortaya çıktığında onları da halledebileceğinin güvencesini verir. Böylece, izleyici düz giden anlatım çizgisinde yaşadığı heyecanla bir kırılma yaşar ve tekrar filme yaklaşır. Nehrin kenarında kıyafetlerinin

kurumasını bekleyen Tom, doğanın içinde uyur ve ertesi gün yoluna devam eder. Bu noktada şu soru sorulabilir: “Tom artık doğaya içkin midir?”. Tom adeta birkaç defa hac yolculuğu yapmış bir hacı gibi etrafını yabancılamadan güne uyanır. Doğanın içinde doğa teslim olmuş ve onun aslında insanlığa üstün olduğu duygusunu da hissetmiştir. Doğa hem insanın parçası hem de insan karşısında ona üstün olmandır. Thoreau açısından, yabanın insana boyun eğmemesi, yabanın insanı dinç tutan özelliğidir. Doğa saf güzelliği içinde vahşiliği barındıran olarak insana boyun eğdiren ve Tom da doğa karşısında çaresiz kaldığı anda, onun içinde devinerek yaşama tekrar tutunmaya çalışmıştır. Mesele, Tom’un sadece bir çantayı kurtarması meselesi değildir, Tom’un hayata dair belirlediği keskin çizgiler dışında yaşamın içinde varolan ve onun müdahale edemediği daha net çizgilerin ve gerçekliklerin varoluşudur. Bu yaban hayat içinde, dik durmaya çalışan insanlık, hayatı yaşama becerisini kazanmaya çalışır.

Hesse’nin *Ağaçlar* eserinde:

“Esasında hem bizde hem de doğada aynı bölünmez tanrısal varlık faaliyet gösterir, öyle ki dış dünya yıkılsaydı bile içimizden biri onu yeniden kurmaya muktedir olurdu, zira dağ ve nehir, ağaç ve yaprak, kök ve çiçek, doğadaki tüm varlıklar içimizde önceden şekillenmiştir, zira özü sonsuzluk olan, özünü bilmesek de çoğu zaman kendini bize sevme gücü ve yaratma gücü olarak hissettiren ruhtur onların kaynağı. (...)” der (Hesse, 2019, p. 77).

Tom’un doğa içkinliğine ve kendi benliğini anlama çabasına dair Hesse’nin cümleleriyle de cevap verilebilir. Doğanın saf vahşiliği içinde deneyimlediği anlar, onun görkemini Tom’a anımsatır ve Tom’un bu gerçeklikle bire bir yüzleştiği zamanlar sunar. Onu yoran, düşündürülen, değiştirmeye başlayan doğa, Tom’un 60’lı yaşlarına kadar yaşadığı her şeye başka bir açıdan bakmasının kapısını aralar. O halde Tom’un hayata bakışı ve ezbere bildiği kalıpları değiştirmeye başlamış mıdır? Bu bağlamda, Parmenides’in düşünceleri ışığı altında Tom’un değişim yolunda olduğu süreç anlamlandırılabilir. Parmenides’e göre Bir Varlık-
-Esti gar einai- dışındaki her şey yanılmadır. Bir, Bir olan, kendi içinde kapalı, doğmamış, yok olmayacak, değişmez, bölünmez, yoğunlaşmaz, seyrekleşmezdir. Bunun karşıtı olan her görüş ise, var olmayanı var diye göstermek zorunda kalır, ancak olamaz. Bilginin amacı ve ödevi varolanı düşünmektir. Deney bırakılıp, salt düşünmeyle varlık üzerine düşünmek ve varolanın nitelikleri türetilmeye çalışılmıştır (Gökberk, 1993, p. 28- 29). Tom varolanları da varolmayanları da düşünerek benliğine ve hayata yaklaşmaya çalıştığı için değişim yolunda olduğu savı ileri sürülebilir. Bir olan da Tom açısından düşünme sürecinde kendi kafasında tartıştıklarındandır. Thoreau’nun dediği gibi, “kendi yolu”nu keşfetme sürecinde Tom düşündükleriyle, gördükleriyle, deneyimledikleriyle bir başkasından aldığı referanslarla değil, kendi benliğinin götürdüğü doğrultuda değişimi geçiren ve ona doğru yol alan bir karakter olarak sunulmaktadır. Sorularla bitirilen paragrafın cevapları olay örgüsünün ilerlemesi ve Tom’un doğayla yüzleştiği anlar bağlamında anlamlı hale gelir. Çünkü, Tom, doğanın vahşiliğine tanık olmakla birlikte, onu algılamaya çalışmakta, mesafeli durduğu insanların da bu anlardaki önemini keşfedebilmektedir.

Navarra’da mola vermek isteyen Tom, yine Joost ile karşılaşır. Bu kez, Sarah da onlarla karşılaşır ve o da yürüyüşe katılır. “Rüzgârın yıldızlarla karşılaştığı yol” olarak bir yazar tarafından ifade edilen yolda durduklarında Tom yine oğlunun küllerinden kalan tozdan bir parça o noktaya bırakır. Tom’un oğlundan bıraktığı her toz parçası, oğlunun o yerlerde varlığını sürdürmesinin ve ruhunun orada kalmasının devamlılığını sağlar. Ateşin yaktığı küllere dönüşen Daniel, izleyiciye Heraklitos’un ateşe atfettiği önemi hatırlatır. Ateş, Heraklitos için, bütün varolanların en gerçek temelini, bütün karşıtların birliğinin ve içinde bütün karşıtların eridiği bir birliktir. Daniel’in küllerinin bırakıldığı her nokta, onun varoluşunun devamını sağlamaktadır. Çünkü Daniel artık, Heraklitos’un belirttiği gibi varolanlarının en gerçek temelinden ortaya çıkmış toz parçalarıdır. Gaston Bachelard da ateşe önem atfeder. Ateşin

temaşasının insanları felsefi düşüncenin kökenlerine geri getirerek kanıtlayabildiğini ifade eder ve evrenin kurucu bir unsuru olarak ele alınıyorsa, düşünce ve hayal için seçme bir unsur olduğunu vurgular (Bachelard, 1995, p. 23). Thoreau, hayatın öğretmesi gereken şeyi öğrenip öğrenemeyeceğini görmek için, ölüme yaklaştığında yaşamamış olduğunu görmemek için ormana kaçtığını belirtir (Thoreau, 2020, p. 89). Yaşamak, Thoreau için ormanda varolmaktır ve oraya içkin halde bu hayattan gitmektir. Daniel da doğanın en önemli elementlerinden birinin dönüştüğü bir toz yığını olarak hem dini, hem de felsefi yolculuğuna doğanın içinde böylece devam eder.

Bu noktadan sonra, yolun bir kısmında kalabalık bir yürüyüşçü ekibi ile karşılaşan Tom, Sarah ve Joost bir süre de bu ekiple yürürler. Tom, bu esnada oldukça yaşlı bir pederle tanışır. Peder, kanser olduğunu ve ölümünün yakın olduğundan bahseder. Tüm bunları söylerken umutsuz, mutsuz ve hüzünlü olmayan Peder'in duruşu dikkat çekicidir. Oldukça zor olduğu bilinen bu güzergahı yürümek için çok yaşlı olan pederin inancı ve söylemleri önemlidir. İzleyiciyi bu kez ölüme yakın olduğu bir insanla yüzleştiren film, ölümün aslında insan hayatındaki sıradan bir durum olduğunu göstermeye çalışır. Yaşama dair fani duyguların ve öğelerin hazzından yaşam sonrasında göremeyen, görmek istemeyen bireyler için pederin yaşamla arasındaki bağlantılılık ve ilişki biçimi izleyicinin zihninde pencereler aralar. Tekrar insanın doğaya içkinliği anımsanır. Thoreau, doğanın sadece insanın üzerine basması, altına gömülmesi için varolmadığını söyler. Doğa, maddenin özü ve insanlığın yazgısının evi olarak nitelendirilir (Thoreau, 2017, p. 54). Keza, Thoreau'ya ait bu düşünce, doğayı çeşitli elementlerle açıklamaya çalışan doğa felsefecilerinde de kendini gösterir. Peder, Thoreau'nun söylemlerini hatırlatır şekilde, doğduğu andan itibaren varoluşunun gerçekleştiği doğaya, yani geldiği yere, tekrar dönmeye yakın olduğu zamanda bundan korkulmaması gerektiğine, hatta insanın kendi özüne dönüşünün değerliliğine dikkat çekmiş olur. Doğum, yaşam ve ölüm, kendi döngüsü içinde, farklı biçimleriyle ve milyarlarca değişik deneyimlerle kendini tekrar eden bir diyalektir. Yaşadığımız hayatın diyalektiği, film anlatısında varolan ölüm olgusuyla ve ölüme yakın bir karakter aracılığıyla sorgulanabilir. Bu bağlamda, her izleyici için yaşamın diyalektiğine dair sorulan sorular ve belki de cevabı olmayan sorgulamalar sonsuz olan bu döngüde daha da sonsuz bir nitelik kazanmaktadır.

Ekipten yavaş yavaş kopan üçlü, bir ovada, çılginca kendi kendine bağırarak bir başka karakterle karşılaşır. Yazar tutulması yaşadığını söyleyen İrlandalı yazar Jack, bir şeyler yazabilmek için yürüyüşe çıktığından bahseder. Camino ile ilgili yazmak istediğini söyler ve hacıların neden yürüdüğüne dair notlar aldığını belirtir. Bu esnada akla, yürüyüşe dair yazan yazarlar, düşünürler ve hac yolculuğunun amacı gelir. Yürüyen hangi amaçla yürürse yürüsün Le Breton'a göre zamana hakimdir (Le Breton, 2019, p. 23). Dünyanın içine girme yöntemi olarak yürümenin önemine değinen Le Breton, katedilen doğanın içine girmenin de bir yoldur. Yürüyüşçü, gündelik yaşamı tanır, algılama tarzlarına kapalı evrenle ilişki kurar, dünyaya bakışını genişletir ve bedenini yeni koşulların içine sokar (Le Breton, 2019, p. 30). Karakterler her şeyleriyle kendilerine dair olan bu yolculukta sürekli bir keşifin izindedirler. Her karakter kendi ateşi içinde yanarken ruhani yolculuğunu kapı aralamaktadır. Logosun farkında olan karakterler, yolculuğa çıkma amaçları bağlamında derin anlamlarla bunu açıklamaları da kendi yolculuklarında derin bir düşünüş süreci içine girmişlerdir.

Sarah, sigarayı bırakmak ve geçmişini untabilmek için, Joost ise şişman göbeğini eriterek kardeşinin düğününe iyi bir takım elbiseyle katılabilmek için yola çıktıklarını Tom'a anlatırlar. Zihinlerini, bedenlerini, ruhlarını toparlayabilmek, kendilerini anlayabilmek, düşünebilmek, sorgulamak için yürüyüşün ne denli önemli olduğu böylece daha da anlaşılır kılınır. Herkesin yürüyüş amacı kendine göre önemli ve değerlidir. Çünkü, herkesin hayatı kendine göre değer taşımaktadır. Jack'in "Camino'yu kimse kazara yürümez" cümlesi

bu bağlamda önem taşır. İnsanın amaçlarını, inançlarını ve hayatın insanlara sunduklarını tekrar düşünebilme olanağının yürüyüşle anlam kazanacağına söylemi somut şekilde Jack aracılığıyla vurgulanır. Amaçları için araçları haline gelen yürüyüş, her karakterin kendi devrimi için bir aşamadır. Kamusal alanlar, özel alanlar her yer onlar için geçici alanlardır, fakat hayatlarında kalıcı değişim yaratacak birçok şeyin de izini barındırır. Karakterler, içine girdikleri heterotopyalarda kendi yok yerlerini yaratırlar. Bir anda varolan, ama sonra ulaşılamayan yerler, karakterlerin zihinlerinde kendilerine dair sorguladığı sorularla birlikte sonsuz bir sürece girerler. Aynı zamanda, film izleme deneyimi içinde izleyicinin zihninde yer alan kodlar, uyuşmaların onlara sunduğu öğelerle birleşerek anlatı mekânları hakkında yorumlama ve sorgulama süreçlerini de üretmektedir (Özdemir, 2018, p. 72).

Üçlü mola vermek için durdukları bir kasabada kalacakları yer bulurlar, ancak evin sahibinin akıl hastası olduğunu anladıkları anda evden giderek doğada kamp yapmaya karar verirler. Olay örgüsü içinde küçük yan öyküyle desteklenerek sorgulamalara ve düşünmelere ara verdiren bu yan olay, izleyicinin de zihnindeki yürüyüşe ara vermesini sağlar. Klasik anlatı sineması, izleyicisinin yoğun düşünüş süreçleri geçirmesini istemez, amaç, izleyiciye katharsis yaşatmak ve yan olaylarla olay örgüsünü destekleyerek anlatımın devam hissini güçlendirerek çözülmeye doğru yol almaktır.

Sarah ile Tom arasında karşılaştıkları andan itibaren yaşadıkları gerginlik, mola verdikleri başka bir kasabada patlak verir. Tom, neden yürüdüğünü Sarah'a hiçbir zaman söylememiştir. Bunun üzerine Sarah, Tom'un çantadan zaman zaman gizlice çıkardığı kutusuyla ne yaptığını öğrenmek ister ve cevap alamaz, aralarında yaşanan çatışma, Sarah'ın Tom'a şiddet kullanmasıyla vuku bulur. Bu olay, film anlatısının ivme kazandığı ikinci durumdur. Karakterler arası çatışmanın doruğa ulaştığı bu nokta, iletişimsizlikten iletişime geçme zorunluluğunun önemi vurgular. Çatışmanın çözülmesinin gerekliliği olay örgüsünün devamlılığını pekiştirmektedir. Jack ve Joost yemek almak için gittikleri anda gerçekleşen bu olay nedeniyle Tom ve Sarah arasında yaşananları bilmez. Keza, Tom da yine konuşmadan yürüyüşüne devam eder. Sarah, yaptığı hareketin yanlısına vararak Tom'dan özür diler ve hayatına dair en önemli acıyı onunla paylaşır. Sarah da Tom gibi mesafeli, güçlü ve dirayetli bir karakter olduğu söylemlerinden ve duruşundan anlaşılan bir karakterdir. Aralarında geçen diyalog, insanların birbirini ve birbirine dair acılarını anlayabilmesi açısından oldukça önem taşır. Üçlünün mola verdiği diğer bir mola yerinde Tom, yüksek sesle arkadaşlarıyla tartışması üzerine karakola götürülür. Tüm tartışma boyunca Jack'i eleştiren Tom, onun sayesinde kefaretle karakoldan kurtulur. Tom'un bu yürüyüş boyunca öğrendiği çok şey olduğunu görürüz. Başka insanları anlamaya çalışma, özür dileyebilme, empati kurabilme, insanların hayallerinin gerçekleşmesini anlamlandırabilme gibi birçok önemli olgu ve durum Tom için yürüyüş sürecinde daha anlaşılır hale gelmiştir. Tom'un yürüyüş boyunca hem kendini hem hayatı anlamlandırabilme sürecine dair Oruç Aruoba'nın *Yürüme* (1992) adlı eserindeki bir bölüm akla gelir.

Kişi, kendini başkalarında arayan insandır-
ama, kendini her bulduğu(nu sandığı)nda, hep,
kendini kendine geri dönmüş bulur.
Ama, bu kendini-buluş gibi,
o kendini-kendine-dönmüş-buluş da,
birer sanıdır aslında: -

Kişi, kendini, kendine her geri dönmüş bulduğu(nu sandığı)nda, çoktan, kendini yitirmiştir bile... (Aruoba, 2020, p. 165)

Tom'un kendini arayışında ve sorgulayışındaki bu yolculuk, onun kendine dair eleştirebildiği özelliklerini ona gösterir. Başkalarında yargıladığı birçok şeyin kendine ait yorumlara dayandığını görür. Tom, yine de kendini anlayabilme yolculuğu devam eder ve 60'lı yaşların ortalarına dahi gelse yolculuğunun bitmeyeceğini bilir. Bu yürüyüş ona çok şey kazandırdığı gibi, kesin çizgilerle belirlediği hayatını başka şekillerde değiştirebilme imkanını sunmuştur. Ateşin ruhunu takip ederek yürüdüğü yolda Tom, ateş gibi değişme ve oluş içinde olmandır. Kendine dair karşıtlıkları, duyguları, karmaşasıyla ve içinde varolan ateşle değişen ve dönüşendir.

Saint James Kilisesi hac yolculuğunun en önemli, kutsal duraklarından biri olarak karakterlerimizin yolculuğunun sonuna yaklaştıklarının da habercisidir. Kilisenin bulunduğu kasabada çantası çalınan Tom, yine bir kriz yaşar. Çocuğu yakalama sahnesinde tekrar hareketli kamerayla karakterleri takip eder izleyici ve film anlatısı yine ivme kazanır. Kahramanın arkadaşları bu çatışmayı da çözmek için Tom'un yanında olurlar. Çantayı çalan çocuğun babası, çocuğunun yaptığı hatayı telafi etmek ister ve onları akşam eğlencesine davet eder. Çingene olduklarını söyleyen baba karakteri, çingenelerin yanlış bilindiğinden ve bu bilginin böyle süregitmesinden yakındır. Tom ve arkadaşları çingenelerle onlar için düzenlenen gecede eğlenirler ve kaynaşırlar. Belli topluluklara ve gruplara olan önyarguların kırılması gerçeği bu bağlamda hatırlatılır. Bu kasabadan da başka öğretilerle ayrılan grup, yürüyüşlerinin sonuna yaklaşmıştır. Tom, bu yürüyüşün son molasının taçlandırılmasını konforlu bir otelde gerçekleşmesi için arkadaşlarının da otel ödemesini yapar ve arkadaşlığa, sevgiye, birlikteliğe dair önemli referanslar verilir. Yürüyüşlerinin son durağına geldiklerinde herkes sakladığı taşını son güzergâh noktasının dibine atar ve söylemlerini yüksek sesle iletirler. Sarah ve Tom yüksek sesle konuşurlar, Jack ve Joost ise sessizlikle bitirirler yürüyüşlerini.

Sonuç

Yürümek bir devrimdir,
Yürümek bakmanın başka halidir,
Yürümek, varolanın içinden geçmek,
Bir evrimleşme halidir,
Yürümek, sonsuza uzanan yolda kendinle karşılaşmak,
Bazen kendine sövmek,
Ve bazen kendinden vazgeçebilmektir,
Yürümek, adına şiirler adanmış doğaya bir saygı,
Bir duruş halidir,
Yürümek, zihinsel labirentlerin çıkış yollarını aramaktır,
Yürümek öncüdür. (Özdemir, 2021)

Thoreau, hayatı anlamak için, tek başına Walden Gölü kıyısında bir evde yaşamıştı uzun yıllar. Yürürken düşünüyor, düşünürken tartışıyor ve bazen de hiçbir şey yapmadan sadece doğayı duyumsamaya çalışıyordu. Thoreau'nun eserlerinde, yürümeye ve doğaya dair okuduğumuz her düşünce, insanın temelde sahip olduğu zenginlikleri ve değerleri göstermekte, ancak varolduğunu bildiklerimize sahip çıkmadığımızı hatırlatmaktadır. Bu çalışmada, Tom'un yürürken düşündüklerine ve yaşadıklarına dair sokratik diyalektik yöntemle içsel dünyasında ve dışsal dünyasında yaşadıkları sorgulanmıştır. Tom'un çıktığı

yolculuğun aslında içsel dünyasına yaptığı uzun ve meşakkatli bir yolculuk olduğu filmin başlangıcında verilmiştir. Film kapanışına dek, izleyici bu yolculukta Tom'a eşlik etmiş, onun kendisiyle ve hayatla olan tartışmalarına katılmış ve bazen izleyici de kendi tartışmalarını filmsel zamanın dışına taşımıştır. Klasik anlatı sineması uyuşumlarını kullanan *The Way* filmi, düşündürdüğü sorularla, içeriksel bağlamda düşünsel anlamda yoğun bir film yapabilmeyin olanaklılığını sunmaktadır.

Tom oğlu Daniel'i kaybettikten sonra yaşadığı kırılmayla hayata karşı mesafesini değiştirmiştir. Daniel'in tamamlayamadığı hac yolunda Tom, onun ateşten kalan ruhunu doğada bırakarak saygı ve minnetle yolu tamamlar. Heraklitos, ruhun ortaklaşa olanın ardından giderse logostan pay alacağını, ayrılırsa logossuz kalacağını belirtmektedir (Gökberk, 2020, p. 108). Tom da Daniel'in kendisine bıraktığı ruhun ardından ve hac yoluna çıkan hacıların ortaklaşa paylaştığı ruhla birlikte logosa ulaşabilmiştir. Ruhani bir yolda çıkmanın hissi, yürüyüşün insana sunduğu sorgulama ve anlamlandırma süreçleri, doğanın insana ait bir parça oluşu, bu bütünlük içinde insanın kendi benliğini sorgulaması, hayatı anlamlandırması, insanları anlama çabası ve daha birçok olgu ve bağlam film anlatısının izleyiciye sunduklarıdır. Film karakterleriyle birlikte yürüyen izleyici için, filmsel zaman dışında akan zamanda da filmin sorguladığı konulardan farklı sorular ortaya çıkar ve birçok tartışma üretilebilir. İzleyici de sokratik yöntemle zihinsel gezintiye çıkarken kendi hayat deneyimi temelinde sorular sorarak filmi alımlamaktadır. Klasik anlatı sinemasının düz ilerleyen senaryo çizgisini temel alan film, izleyiciye bazı şeyleri önceden tahmin ettirebilme hissi yaratsa da sorgulattığı konularla yoğun düşünme süreçleri geçirilmesine de izin verir.

Ölümün anlık oluşu ve yaşamın tutkulu hazzından bir anda kopabilme olasılığının trajik etkisi Tom'un 60'lı yaşlarda karşı karşıya geldiği bir gerçeklik olmuştur. Ölüm, insanların diğer psikolojik duygularla birlikte deneyimlenen, fakat belki de en trajik ve hüzünlü deneyimlediği bir olgudur. Bu olgunun trajedik yanı ağır ve zor olduğu için gündelik yaşam pratiği içinde insanlar bunun gerçekliğinden kaçınırlar. Tom'un, bu gerçeklikle karşılaştıktan hemen sonra aldığı radikal karar, onun hayatla yüzleştirdiği en gerçek anını yansıtmaktadır. Onun yolculuğu sırasında film anlatısı tarafından verilmeyen, ancak yürürken izleyicinin Tom'un bakış açısıyla seslendirdiği monologları non-diegetictir. Çünkü, Tom'un yürürken düşündüklerine ve sorguladıklarına, pişmanlıklarına zaman zaman erişmek mümkün değildir. Tom yerine izleyici o anlarda diyalektik çözümlemelere girer ve ölümün gerçekliğiyle yüzleşir. Hayata dair bu en acı gerçek, yaşamın bize sunduklarını tekrar düşünme imkânı tanır. Kendimizle, çevremizle ilişkimiz nasıldır, hayatla olan ilişkimizin amacı nedir, bu koşuşturmalı hayat içinde ne yapıyoruz, koşuşturken hayatı alımlayabiliyor muyuz, yaşamın detayları nerede gizli, o gizler aslında bu fani dünyanın en önemli gösterenleri mi ve daha fazla soru film anlatısıyla birlikte açığa çıkar. Tüm bu soruların cevapları sonsuz şekilde birbiriyle bağlantılı başka sorular ortaya çıkararak devam eder ve bu yaşamın içindeki sonsuz diyalektik gerçekliğini hatırlatır. Bu nedenle, çalışmada sorular sorarak kendi içinde başka soruları ve tezleri ortaya çıkaran diyalektik yöntem seçilmiştir. Thoreau, iyi düşünebilmek için, hayatı iyi anlayabilmek için bu nedenle ormanda yaşamıştır. O da kendi diyalektiği üretirken doğada olmayı seçenlerdendir. Hayatın detaylarını anlamaya çalışırken uzun düşünme süreçleri geçirmek ve hayata gelme şansı içinde önem verilmeyen, geçirilen tüm anları algılayabilmek için birey, yalnız kalabilmeli ve yalnız düşünebilmelidir. Yürümek, bu bağlamda çok önemli ve değerli bir edimdir. Yürürken berraklaşan zihin, daha önce beyninde açmadığı kapıların arasını aralar ve başka bir evrene giriş yolu elde eder. Bu yol bireyin bilmediği bir yol olsa da zihinde varolan labirentlerle, hayatın sunduğu diğer zorlu labirentlerde nasıl gezinmesi gerektiğini anlatmaktadır. Yaşam, zorludur, engeller çıkarır insanın karşısına ve mücadele ister. Bu mücadele, bireyin hayatta nasıl varolması gerektiğini planlamasından geçer. Bu

plan ancak bireyin kendini ve hayatı tanıması, aynı zamanda algılamasıyla gerçekleşebilir. Zihnin içindeki labirentlerden ulaştığımız çıkış yolları, hayattaki mücadele diyalektiğimizi belirler. Bu nedenle yürümek, düşünmek, yalnız kalmak ve anlamaya çalışmak önemlidir. Bu yüzden yürümek bir devrimdir ve en önemli devrimler bir adımla başlar. Tom, bilmediği bir yola adım atarken hayatla yüzleşmiş ve yaşamın detaylarını, gerçekliğini yürürken anlama olanağına kavuşmuştur. Heraklitos, çokluk için en güzel kosmos (dünya düzeni) rastgele dökülürmüş şeylerin kurduğu bir yığın gibidir” (Gökberk, 2020, p. 110). Tom, ateşin ruhuyla (Daniel), onun arkasından giderek dünyayı algılama kapılarını aralamıştır. Tom’un yürürken kendisiyle gerçekleştirdiği sorgulamalar ve izleyicinin zihninde gerçekleşen tüm sorgulamalar, çalışmanın odağına aldığı yöntemin en temel söylemine okuyucuyu götürerek çalışmanın kendi içindeki diyalektini gerçekleştirir: “Bildiğimiz, hiçbir şey bilmediğimiz” dir.

Çıkar Çatışması Beyanı:

Makale yazarı herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Kaynakça

- Aristoteles (2019). *Parva Naturalia (Doğa Üzerine Kısa Yazılar)*. F. Akderin. (Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- Arslan, A. (2006). *İlkçağ Felsefe Tarihi 1: Sokrates Öncesi Yunan Felsefesi*. İstanbul: Bilgi Yayınları.
- Aruoba, O. (2020). *Yürüme*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Bachelard, G. (1995). *Ateşin Psikanalizi*. A. Yiğit. (Çev.). İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Cohen, M. (2019). *Felsefi Masallar*. S. Aktuyun, M. Yalçinkaya. (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Edgar A., Sedgwick P. (2007). *Kültürel Kuramda Anahtar Kavramlar*. M. Kardeşhan. (Çev.). İstanbul: Açılım Kitap.
- Gökberk, M. (1993). *Felsefe Tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gökberk, M. (2020). *Felsefenin Evrimi*. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınları.
- Gros, F. (2017). *Yürümenin Felsefesi*. A. Ulutaşlı. (Çev.). İstanbul: Kolektif Kitap.
- Heraklitos (2020). *Fragmanlar*. C. Çevik. (Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Hesse, H. (2019). *Ağaçlar*. Z. A. Yılmaz. (Çev.). İstanbul: Kolektif Kitap.
- Hesse, H. (2018). *Görkemli Dünya*. E. Akyel. (Çev.). İstanbul: Sel Yayınları.
- Hilav, S. (2020). *Diyalektik Düşüncenin Tarihi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Le Breton, D. (2019). *Yürümeye Övgü*. İ. Yerguz. (Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Özdemir, B. G. (2018). Beş Vakit’in Sonsuz Zamanlarının Heterotopyalarında Gezinen Çocuklar, *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, 28, 63- 89.
- Özdemir, B. G. (2021). Yürümek Bir Devrimdir: Henry David Thoreau’nun Yürümeye Dair Felsefesi ile Heraklitos’un Ateşe Atfettikleri Bağlamında The Way Filmi Makale çalışması için yazılmış şiir.
- Peters, E. F. (2004). *Antik Yunan Felsefesi Terimleri Sözlüğü*. H. Hünler. (Çev.). İstanbul: Paradigma Yayıncılık.

- Solnit, R. (2016). *Yol Aşkı ve Yürümenin Tarihi*. E. Kıvılcım. (Çev.). İstanbul: Encore Yayınları.
- Thoreau, H. D. (2017). *Modern Dünya İçin Transandantal Doğa*. A. Jacobs. (Der.). E. T. Saka (Çev.). İstanbul: Ganj Yayınları.
- Thoreau, H. D. (2016). *Nerede ve Ne İçin Yaşadım*. C. Selman. (Çev.). İstanbul: Kafe Kültür Yayınları.
- Thoreau, H. D. (2019). *Yürümek*. C. Kaya. (Çev.). İstanbul: Zeplin Yayınları.
- Thoreau, H. D. (2020). *Walden Ormanında Yaşam*. F. Kıyak. (Çev.). İstanbul: Dorlion Yayınları.
- Zeller, E. (2008). *Grekl Felsefesi Tarihi*. A. Aydoğan. (Çev.). İstanbul: Say Yayınları.

Film

- Alexanian, D., Estevez, E. (Yapımcı), Estevez, E. (Yönetmen). (2010). *The Way* [Film]. İspanya, Amerika: Elixir, Filmax.